

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KRIMINALITA DĚTÍ MLADŠÍCH 15 LET

Autor práce: Veronika Škopková

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Vedoucí práce: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

V Českých Budějovicích dne

.....

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucímu své bakalářské práce doc. JUDr. Romanu Svatošovi, Ph.D., za odborné vedení, připomínky, zájem a cenné rady při psaní této bakalářské práce i za čas, který mi věnoval.

ABSTRAKT

Bakalářská práce nazvaná Kriminalita dětí mladších 15 let se zabývá příčinami vzniku kriminality dětí mladších 15 let, dále se zaměřuje na prevenci této kriminality. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy spolu s jejich zákonným vymezením a zákonnou úpravou této problematiky. Dále teoretická část obsahuje nástin příčin, které k páčání této trestné činnosti vedou. V praktické části jsou obsaženy rozhovory s některými pracovníky Orgánu sociálně-právní ochrany dětí v Českých Budějovicích.

Klíčová slova:

nezletilý, dítě, kriminalita, příčiny, čin jinak trestný, opatření, prevence, delikvence

ABSTRACT

Bachelor thesis called Criminality of children under the age of fifteen inquires into causes of origins of Criminality of children under the age of fifteen and also focuses on precautions of this criminality. In the theoretical part are named basic terms with its legal delimitation and statutory regulation of this topic. In the theoretical part there are also possible reasons that may lead to commit criminal offenses. The practical part contains interviews with some of the staff of The Body of social and legal protection of children in České Budějovice

Obsah

1	ÚVOD	6
2	CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	7
3	VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	8
3.1	Kriminalita.....	8
3.2	Delikvence	9
3.3	Prekriminalita	9
3.4	Negativní společenské jevy	10
3.5	Trestný čin	10
3.6	Provinění.....	10
3.7	Čin jinak trestný.....	10
3.8	Dítě	11
3.9	Dítě mladší patnáct let	11
3.10	Dítě (úmluvy o právech dítěte)	11
3.11	Nezletilý.....	12
3.12	Mladistvý	12
3.13	Mládež.....	12
3.14	Mladý dospělý.....	13
3.15	Osoba blízká věku mladistvému	13
4	PRÁVNÍ ÚPRAVA.....	14
4.1	Opatření ukládaná dětem mladším 15 let	15
4.2	Zvláštnosti týkající se trestního řízení u dětí do 15 let věku	16
5	CHARAKTERISTIKA KRIMINALITY DĚTÍ MLADŠÍCH 15 LET	17
6	PŘÍČINY VZNIKU KRIMINALITY	20
6.1	Osobnostní příčiny.....	20
6.2	Sociální příčiny.....	21
6.2.1	Vliv rodiny	21
6.2.2	Vliv školy a školního prostředí	22
6.2.3	Vliv společnosti a vrstevníků	23
6.2.4	Vliv médií.....	24
7	FENOMENOLOGIE KRIMINALITY DĚTÍ.....	28
8	ŘÍZENÉ ROZHOVORY.....	35
9	ZÁVĚR.....	45

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	48
PŘÍLOHY.....	50

1 ÚVOD

Bakalářská práce pojednává o problematice kriminality dětí mladších patnácti let, o jejich příčinách a právní úpravě.

Důvodem k sepsání bakalářské práce na toto téma byl především zájem o poznání příčin, které dítě přinutí udělat rozhodnutí, která vedou ke spáchání trestného činu. Se zamyšlením se nad svým dětstvím, ve kterém nikdy nedošlo na žádné jednání, které by bylo hodno trestu (ve smyslu zákona), ačkoli jsem se v dětství pohybovala v celkem velké skupině dětí z různých sociálních poměrů, nikdy zde nedocházelo k páčání trestné činnosti. Proto jsem se chtěla na toto téma zaměřit, neboť je tato problematika fenoménem dnešní doby a její příčiny se z mého pohledu dají alespoň částečně ovlivnit. I když vím, že k pochopení příčin, které k takovýmto činům vedou, by byl zapotřebí minimálně několikaletý výzkum, tak se budu snažit tyto příčiny alespoň vymežit a přiblížit jejich podstatu.

V úvodu teoretické práce jsou definovány základní pojmy, které jsou úzce spjaté s touto problematikou. Definice těchto pojmů je pro tuto práci klíčová. Objasňuje například právní úpravu pojmu dítě, čin jinak trestný aj. Teoretická část obsahuje také charakteristiku kriminality dětí mladších 15 let. Další kapitolou práce jsou příčiny, které k páčání této kriminality vedou. V této části se práce snaží alespoň částečně přiblížit a pochopit chování jedince, který trestný čin spáchal. Dále jsou popsány následky, které jeho chování přináší.

V praktické části práce jsou k dispozici grafy a tabulky, které nastiňují situaci kriminality dětí mladších patnácti let v letech 2008 až 2017 na území České republiky. Tabulky a grafy slouží k porovnání Jihočeského kraje s celou Českou republikou. Tyto tabulky a grafy vznikly na základě teoreticko-metodické analýzy dat ze statistického úřadu v Jihočeském kraji a za pomoci statistik dostupných na stránkách Policie České republiky. Praktická část obsahuje také řízené rozhovory s některými pracovníky Orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), kteří odpovídali na předem připravené otázky, které byly případně doplněny dalšími otázkami vyplývajícími z dané situace. V důsledku těchto rozhovorů se budu v závěru práce snažit vypracovat návrh na opatření, která by vedla ke snížení kriminality dětí mladších 15 let.

2 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce je hlubší poznání problematiky příčin kriminality páchané dětmi mladšími 15 let na území České republiky, a to včetně její právní úpravy. Vedlejším cílem je zjistit, zda fenomenologie kriminality dětí mladších 15 let v Jihočeském kraji je rozdílná v porovnání s celou Českou republikou a popřípadě proč tomu tak je. Dalším vedlejším cílem je návrh opatření, která by vedla ke snížení kriminality dětí mladších 15 let.

Teoreticko-metodická analýza základního problému, který bude v bakalářské práci řešen:

Kriminalita dětí mladších 15 let je jeden z velice aktuálních problémů dnešní doby. Bakalářská práce vychází ze zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů („Zákon o soudnictví ve věcech mládeže“ nebo „ZSVM“), který je klíčový při řešení kriminality dětí mladších 15 let. Tato problematika je velmi specifická a obsáhlá, zabývá se jí jak literatura česká, tak zahraniční. Obsahovou analýzou literárních zdrojů a právních předpisů bude dosaženo hlubších poznatků o kriminalitě dětí mladších 15 let. V bakalářské práci bude řešen výskyt této problematiky jak z celorepublikového pohledu, tak i z pohledu výskytu této problematiky v Jihočeském kraji, a to analýzou statistických dat kriminality. Bakalářská práce bude také doplněna o řízené rozhovory s pracovníky OSPOD v Českých Budějovicích.

3 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

3.1 Kriminalita

Kriminalita je jedním ze závažných sociálně patologických jevů současnosti. Je chápána jako výskyt trestného chování, daný souhrnem trestných činů spáchaných ve společnosti, které jsou postihovány příslušnými právními normami. Jde o protispolečenské chování jedinců, kteří zvolili cestu nekonformního jednání.

V tomto ohledu můžeme rozlišovat kriminalitu zjevnou a latentní. O zjevnou kriminalitu se jedná tehdy, když se tato stává předmětem trestního řízení a Policie České republiky tyto případy registrovala v policejních statistikách. Oproti tomu latentní kriminalita neboli kriminalita skrytá je blíže neurčena i přes její existenci. Latentní kriminalita se odvíjí zejména od nedůvěry k Policii ČR nebo od strachu ze msty pachatele.¹

Dle definice, kterou uvádí Zoubková, je kriminalita souhrn sociálně škodlivých jevů, které jsou stanoveny v trestních kodexech.²

Kriminalita se stala celosvětovým problémem, je fenoménem současné doby, za který je zodpovědná sama společnost. Kriminalita, jako delikventní chování, může narušovat uspořádaný život společnosti a narušovat tak její potřeby a zájmy. Tento fenomén je zcela negativní, a proto musí být účinně kontrolován a nejlépe zcela eliminován. Mezi formální instituce kontroly kriminality se řadí Policie České republiky, státní zastupitelství, soudy a vězeňský systém. Dále také existuje neformální kontrola kriminality, mezi kterou řadíme instituce jako je rodina a veřejnost.

Stav kriminality patří v České republice mezi jedno z nejsledovanějších témat, proto je považován neustálý průzkum veřejného mínění za jednu z priorit. Občan se v průzkumu může svobodně vyjádřit k aktuálnímu pocitu bezpečí na určitém území či v dané době. Kritérium spokojenosti se může odvíjet od přístupu k občanovi, vhodnosti zvolené prevence, ale také od přístupu a aktivity při řešení nastalých situací.

Celkově můžeme konstatovat, že je kriminalita sociálně patologickým jevem, jehož přítomnost zaznamenávají všechny společnosti, a tímto se stává i celosvětově zatěžující

---

¹NOVOTNÝ, Oto. *Kriminologie*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004.

²ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002.

součástí života. Je tedy důležité a žádoucí si dokázat odpovědět na mechanismus vzniku tohoto jednání člověka, kdy se část občanů snaží velice aktivně dodržovat veškeré zásady pro žádoucí chování a část občanů tímto chováním pohrdá. Svým patologickým jednáním následně zapříčiňují samotný vznik kriminality.³

3.2 Delikvence

Zahrnuje nejzávažnější poruchy v chování mládeže, které se projevují jako narušení sociálních a právních norem. Jde o všechny typy jednání porušující sociální normy, které jsou chráněny právními předpisy, a to včetně přestupků. Pod tímto pojmem se obvykle rozumí protisociální chování v širším smyslu než kriminalita. Nejčastěji se pojem delikvence užívá pro označení trestné činnosti mládeže. Vedle trestných činů zahrnuje jevy, které jsou závažné, ale samy o sobě nejsou trestné. Tedy např. útěky z domova, alkoholismus, toxikománii, patologické hráčství, prostituci, účast na činnosti extremistických skupin nebo závadových part, agresivita vůči druhým lidem či vůči věcem, sebepoškozování. Podle věku můžeme rozlišit dětskou delikvenci – do patnácti let věku a juvenilní delikvenci – od patnácti do osmnácti let věku.⁴

3.3 Prekriminalita

Jedná se o činy jinak trestné, které byly spáchány dětmi před dosažením trestní odpovědnosti a které pokud by byly spáchány osobami staršími, tak by se jednalo o trestné činy.⁵

Dolní hranici prekriminality lze položit přibližně kolem pátého, šestého roku života, tedy již do předškolního věku. Těžiště prekriminality je přibližně mezi desátým až patnáctým rokem.⁶

---

³KUCHTA, J., Válková, H. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*, 2. vyd, V Praze: C. H. Beck, 2012, s. 1-8.

⁴NOVOTNÝ, Oto. *Kriminologie*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004.

⁵ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002, s. 10-11.

⁶ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002, s. 11.

3.4 Negativní společenské jevy

Jde o fenomény dnešní doby. Míra nebezpečnosti či závažnosti těchto jevů je nízká, stejně jako jejich konečný dopad na společnost. Společností jsou většinou chápány a přijímány jako běžná součást života. Patří mezi ně například nezaměstnanost, bída, nemocnost, úrazovost, populační nerovnováha, rozvodovost, aj.⁷

3.5 Trestný čin

Protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně. K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti. Trestné činy dělíme na přečiny a zločiny, kdy přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvlášť závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.⁸

3.6 Provinění

Nazývá se jím trestný čin spáchaný mladistvým. Jde tedy jen o jiné terminologické označení pro trestný čin. Jednotlivé trestné činy, které se u mladistvých označují jako provinění, jsou i nadále stanoveny v trestním zákoně.

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže sám žádná provinění nevymezuje, a proto výslovně zdůrazňuje, že nestanoví-li tento zákon jinak, platí pro posouzení provinění spáchaného mladistvým trestní zákon.

3.7 Čin jinak trestný

Obecně se činem jinak trestným rozumí čin, který je relativně, ve smyslu trestněprávních předpisů, beztrestný, i když jinak tj. za určitých okolností by byl trestným činem.

---

⁷Zkola Document Moved [online] Copyright © 2003 [cit. 23.03.2018] Dostupné z: <https://www.zkola.cz/Stranky/zkola.aspx>

⁸JELÍNEK, Jirí. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2009.

Jedná se o čin jinak trestný z důvodu jeho spáchání osobou, která pro nedostatek věku, přičetnosti nebo relativní přičetnosti, v důsledku nedostatečné rozumové a mravní vyspělosti není trestně odpovědná.⁹

3.8 Dítě

Dítětem chápeme každou lidskou bytost mladší 18 let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve. Trestní řád jako základní právní norma, která upravuje soudní trestání, pojem dítě nepoužívá. Setkáváme se však s ním v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“ nebo „TZ“), kde se v § 126 doslova říká, že: „Dítětem se rozumí osoba mladší osmnáct let, pokud trestní zákon nestanoví jinak.“¹⁰

3.9 Dítě mladší patnácti let

Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, konkrétně § 2 odst. 1 písm. b), stanoví: „Dítětem mladším patnácti let je ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršil patnáctý rok věku.“ V trestním řízení jde o fyzickou osobu před dovršením patnácti let věku, která spáchala čin jinak trestný a není trestně odpovědná, neboť trestní zákoník v § 25 stanoví: „Kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný.“ Těmto osobám lze uložit za čin jinak trestný pouze tzv. opatření, mezi která spadá například ochranná výchova, výchovná povinnost, výchovné omezení, napomenutí s výstrahou, zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče.

Tedy ve smyslu zákona o soudnictví ve věcech mládeže se dítětem rozumí každý ve věku do 15 roků, kdežto dle trestního zákoníku každý věku do 18 roků.

3.10 Dítě (úmluvy o právech dítěte)

Dítě je pojem používaný především Úmluvou o právech dítěte. Dle Úmluvy OSN, která je závazná i pro Českou republiku (publikována ve Sbírce zákonů jako Sdělení

---

⁹JELÍNEK, Jiří a Dita MELICHAROVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou: (zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů)*: podle právního stavu k 1.9.2004. Praha: Linde, 2004.

¹⁰ČESKO. Zákon 40/2009 Sb. trestní zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11.

Federálního ministerstva zahraničních věcí pod č. 104/1991 Sb.), je za dítě považována osoba, která nedosáhla 18 roků věku. V občanskoprávních předpisech je tato osoba nazývána nezletilou, v případě, že nenabyla zletilosti dříve, což je možné jen v případě uzavření manželství podle platných právních norem České republiky. Po dosažení 18 let nabývá práva k právním úkonům.¹¹

V trestně právních předpisech se dítětem rozumí osoba mladší 18 let, pokud trestní zákon nestanoví jinak.

3.11 Nezletilý

Nezletilý je pojem kriminologický a koresponduje s pojmem osoby mladší 15 let. Trestní právo pojem nezletilý nepoužívá, avšak pomocně je tento pojem užíván policejní praxí pro označení osob trestně neodpovědných pro nedostatek věku, v České republice osob mladších 15 let.

3.12 Mladistvý

Mladistvý je pojem trestněprávní označující fyzickou osobu. Postavení mladistvého je vázáno na dobu spáchání trestného činu. Mladistvou je osoba ode dne, který následuje po dni patnáctých narozenin do dne, ve kterém dovršila osmnáct let věku. Na trestání mladistvých se vztahuje zvláštní ustanovení i zvláštní způsob řízení a zachovává se, dokud pachatel nepřekročí devatenáctý rok svého věku.¹² Pojem mladistvý najdeme v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže, konkrétně v § 2 odst. 1 písm. c). Mladistvým je tedy ten, kdo v době spáchání provinění dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku.

3.13 Mládež

Ve společenských vědách je spojována s různými kategoriemi, které nejsou závislé na právu. Nejširší pojetí je v pohledu sociologickém. Kriminologická literatura pod pojem mládež zahrnuje tři kategorie věkových skupin, tj.: děti, mladistvé a mladé dospělé. Statistika kriminality policie chápe pojem mládež v užším smyslu – zahrnuje děti a mladistvé, nikoli už

---

¹¹Úmluva o právech dítěte a související dokumenty. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016.

¹²ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003.

pojem mladí dospělí. Policie vysvětluje pojem mládež, jako fyzické osoby od narození do věku osmnácti let.¹³ Pojem mládež najdeme také v § 2 odst. 1 písm. a) zákona o soudnictví ve věcech mládeže, kde se mládeží rozumí děti a mladiství.

3.14 Mladý dospělý

Mladý dospělý je pojem používaný v kriminologické literatuře. Je to věková kategorie od 18 let výše. Horní hranice není chápána jednotně a je velmi volná. Někdy je do věku 21 let, jindy do 24 let, ale může být dokonce i do 30 let.¹⁴

3.15 Osoba blízka věku mladistvému

Osoba blízka věku mladistvému je pojem trestněprávní. Věkem blízkým věku mladistvých je chápáno období mezi 18. a 19. rokem života fyzické osoby. Pokud pachatel spáchal trestný čin v tomto věku, použije se při výměře trestu institut polehčující okolnosti dle § 41 písm. f) TZ a fakultativně se uplatní i zvláštní způsoby řízení proti mladistvému a specifika při výkonu trestu odnětí svobody a ochranné výchovy.

---

¹³ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002, s. 14.

¹⁴ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002, s. 17.

4 PRÁVNÍ ÚPRAVA

Právní úpravou se v této problematice rozumí především Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Tento zákon nabyl účinnosti 1. ledna 2004. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže doplňuje a významně mění dosavadní českou právní úpravu sankcionování mládeže a řízení ve věcech mladistvých. Zabývá se i postihem delikventních projevů dětí. Pokud Zákon o soudnictví ve věcech mládeže nestanoví jinak, postupuje se podle trestního zákoníku.

Dle §1 odst. 1 ZSVM je účelem upravovat podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v trestním zákoně, opatření ukládaná za takové protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže. Dále dle odstavce 2 je účelem projednat protiprávní činy, kterých se dopustili děti mladší 15 let a mladiství. Sleduje, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páchání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji a podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem, přičemž řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páchání protiprávních činů.¹⁵

Jak uvádí Jelínek ve svém komentáři, je účelem zákona, který podle důvodové zprávy k návrhu zákona náleží v tom, že mládež je základní skupinou, na kterou je třeba zaměřit pozornost celé justice i společnosti tak, aby každý z této skupiny, kdo se dopustil protiprávního jednání, ať už jde o mladistvého nebo dítě mladší patnácti let, byl projednán podle tohoto zákona, podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním jednáním, bylo mu uloženo vhodné a přiměřené opatření a v konečném důsledku našel společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému a mravnímu vývoji.¹⁶

Právní úprava spjatá s kriminalitou dětí mladších patnácti let pracuje s pojmem „čin jinak trestný“. Činem jinak trestným se rozumí čin spáchaný za okolností vylučujících protiprávnost nebo čin, u něhož chybí zavinění jako podmínka trestní odpovědnosti. Předně tento pojem užívá Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, pro případy, kdy chybí formální

---

¹⁵ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2003.

¹⁶JELÍNEK, Jiří a Dita MELICHAROVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou : (zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů) : podle právního stavu k 1.9.2004*. Praha: Linde, 2004.

znaky trestného činu, kterými je věk, přičetnost a u mladistvých také mravní a rozumová vyspělost. Čin jinak trestný může spáchat dítě mladší 15 let, které pro nedostatek věku není odpovědné za spáchaný trestný čin. V České republice začíná trestní odpovědnost dovršením patnáctého roku věku.

Čin jinak trestný spáchá také osoba nepřičetná, která pro nepřičetnost není trestně odpovědná. Případně mladistvý, kterému chybí v době spáchání činu požadovaná rozumová a mravní vyspělost.

4.1 Opatření ukládaná dětem mladším 15 let

Tato opatření upravuje Zákon o trestní odpovědnosti mládeže v § 93. Jedná se zejména o opatření ukládaná na základě výsledků předchozího pedagogicko-psychologického vyšetření.

Jmenovitě jde o:

- výchovnou povinnost,
- výchovné omezení,
- napomenutí s výstrahou,
- zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče,
- dohled probačního úředníka,
- ochranná výchova,
- ochranné léčení.

Zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče (při ukládání těchto opatření soud pro mládež dbá na výchovné působení na dítě a sleduje preventivní účinek opatření).

Dohled probačního úředníka (na dohled probačního úředníka se s přihlédnutím k věku dítěte použijí přiměřená ustanovení uvedená v § 16 a § 80 ZSVM, probační úředník pravidelně navštěvuje dítě mladší patnácti let, nad nímž vykonává dohled v jeho bydlišti a ve škole).

Ochranná výchova může být uložena dítěti, které spáchalo čin, za nějž trestní zákon ve zvláštní části dovoluje uložení výjimečného trestu, a které v době spáchání činu dovršilo

dvanáctý rok věku a je mladší než patnáct let. Může být také uložena, odůvodňuje-li to povaha spáchaného činu jinak trestného a je-li to nezbytně nutné k zajištění jeho řádné výchovy.¹⁷

Účelem ochranné výchovy je ovlivnění duševního, mravního a sociálního vývoje dítěte a ochrana společnosti před pácháním trestné činnosti dětmi mladšími 15 let. Ochranná výchova potrvá, dokud to vyžaduje její účel, nejdéle však do dovršení osmnáctého roku věku.

O propuštění z ochranné výchovy rozhoduje příslušný soud pro mládež ve veřejném zasedání, a to na návrh státního zástupce, příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí, probačního úředníka nebo výchovného zařízení.

4.2 Zvláštnosti týkající se trestního řízení u dětí do 15 let věku

Dopustí-li se dítě mladší 15 let činu jinak trestného, učiní soud pro mládež opatření potřebná k jeho nápravě. Účastníky při tomto řízení jsou nezletilé dítě, příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí, zákonní zástupci nebo opatrovník dítěte, osoby, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy nebo jiné obdobné péče, jakož i další osoby, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno. Nerozhodne-li soud jinak je z jednání vyloučena veřejnost. Účast při jednání soud povoluje vždy úředníkům probační a mediační služby.¹⁸

---

¹⁷JELÍNEK, Jiří a Dita MELICHAROVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou : (zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů) : podle právního stavu k 1.9.2004.* Praha: Linde, 2004.

¹⁸*Výchovný ústav Velké Meziříčí :: VUVM* [online]. Dostupné z: <http://www.vuvm.cz/slovnice-pojmu/ochranna-vychova>

5 CHARAKTERISTIKA KRIMINALITY DĚTÍ MLADŠÍCH 15 LET

Způsob páchaní trestné činnosti dětmi je věkem pachatelů výrazně determinován (jeho psychickým a somatickým vývojem, vlastnostmi a zkušenostmi). V tomto směru se mezi dospělými a pachateli mladšími 15 let projevují určité zvláštnosti, ke kterým zejména patří:

- výběr předmětu útoku je určován jiným hodnotovým systémem než u dospělých,
- trestná činnost je častěji páchána se spolupachateli a ve skupině,
- příprava trestné činnosti je nedokonalá, obvykle schází prvek plánování, častá je i nedostatečná příprava vhodných nástrojů ke spáchání trestného činu,
- chování nezletilých pachatelů se vyznačuje neúměrnou tvrdostí, která se projevuje devastací, ničením předmětů a znehodnocením zařízení,
- konání pachatelů mladších 15 let je poznamenáno nedostatkem vědomostí a schopností při překonání překážek, mnohdy je použito neúměrných prostředků k dosažení cíle,
- na páchaní trestné činnosti jedinci mladšími 15 let má velký vliv alkohol, případně jiná návyková látka, která zvyšuje agresivitu, nekoordinovanost pohybů a podporuje nepřiměřené reakce na vnější podněty,
- pachatelé mladší 15 let často jednají více emotivně než rozumově, trestná činnost je páchána ve většině případů živelně pod vlivem momentální situace
- při opakování trestné činnosti se vyskytují specifické znaky z předcházející trestné činnosti,
- při získávání alibi se mladiství pachatelé orientují na osoby ze skupiny, do níž patří, o přípravě, ale i o spáchané trestné činnosti se pachatelé rádi svěřují členům své skupiny,
- pachatelé často odcizují předměty, které momentálně potřebují nebo které se jim vzhledem k jejich věku líbí (např. auta, motocykly, videa, radia, oblečení, alkohol, cigarety, léky apod.),
- věci získané trestnou činností skupinou mladistvých jsou velmi brzy rozdělovány mezi její členy, při rozdělování je patrná hierarchie ve skupině,

podíl na spáchané trestné činnosti, finanční prostředky se zpravidla utrácejí ve skupině,

- některé znaky způsobu spáchání trestné činnosti vyplývají ze somatických znaků pachatele, např. se snižující se objasněností jednotlivých typů trestných činů se zvyšuje podíl dětských a mladistvých pachatelů.

Majetková trestná činnost dětí je naprosto převažující formou chování těchto věkových skupin. Podle policejní evidence jsou to v posledních letech konkrétně (v pořadí od nejčastějších k méně častým trestným činům):

- krádeže věcí z aut,
- krádeže aut,
- podvod,
- krádeže kol,
- vloupání do víkendových chat,
- vloupání do bytů,
- zpronevěra,
- krádeže v bytech,
- vloupání do obchodů,
- vloupání do restaurací.¹⁹

Kriminalitu dětí můžeme nejčastěji pozorovat v odcizování předmětů, které jsou momentálně trendem společnosti, jako jsou například drahé mobilní telefony, počítače a jiné. Právě proto je majetková kriminalita jednou z nejpočetnějších kriminalit spjatých s trestnou činností dětí. Nejvíce pachatelé mladší patnácti let páchají obecnou kriminalitu, do které patří právě majetková kriminalita, násilná kriminalita, mravnostní kriminalita aj.

Konkrétní činy páchané dětmi mladšími 15 let:

- porušování domovní svobody,
- znásilnění,
- loupeže,
- úmyslné ublížení na zdraví,
- pohlavní zneužití,

---

¹⁹ Matoušek, O., Kroftová, A.: *Mládež a delikvence*, Portál, Praha 2003, s. 148.

- krádeže vloupáním,
- krádeže prosté, činy vybrané ze statistik Ministerstva vnitra.

I když ze statistik vytvářených Policií České republiky vyplývá, že dochází k poklesu kriminality dětí mladších 15 let, setkáváme se bohužel s větší brutalitou při činech páchaných těmito jedinci. Právě brutalitu jejich činů bychom mohli připisovat televiznímu násilí a snadno přístupným počítačovým hrám, které ukazují, jak snadné je někoho připravit o život, někomu ublížit či jak něco ukrást. Často tyto hry či televizní násilí v jedinci dokážou vyvolat adrenalin a touhu něco takového zkusit.

6 PŘÍČINY VZNIKU KRIMINALITY

6.1 Osobnostní příčiny

Zásadním činitelem pro určení příčin a podmínek vzniku kriminality mládeže jsou zvláštnosti ve vývoji takového jedince a prostředí, ve kterém se mladý člověk nachází nebo ve kterém žije. Na základě takovýchto faktorů se vyvíjí vnímání a postoj mladého člověka k životu, který chce žít, a vytvářet tak hodnoty a celkově se začlenit do společnosti.

Na vytváření osobnosti má vliv také rodina, přátelé a známí, tedy prostředí, ve kterém se mladý člověk nachází a ve kterém vyrůstá. Vliv na jeho vývoj má také škola. Negativní vlivy pak nejspíše ovlivní vyvíjející se psychiku člověka, nejčastěji motivaci, sebeovládání, citovou a morální složku.²⁰ Největší podíl na vytvoření osobnosti člověka má však vždy druhý člověk, a to zejména u mladých lidí. Mladý člověk tedy bude nejvíce ovlivněn výchovou v rodině, školním prostředím a svými vrstevníky, mezi kterými se nejčastěji pohybuje.

Pro období dětství je v procesu socializace charakteristické navazování prvních sociálních vztahů, poznávání věcí kolem sebe a prvních zákonitostí života. Utváření si prvních názorů na svět, který dítě obklopuje, a budování základů hodnotového systému.

Mladí lidé se dnes rodí do světa, který se překotně mění, který klade na mladou generaci nebyvalé požadavky a zároveň před ně rozprostírá rozsáhlé menu možností, ale i omezení. To, že schopní kráčejí v tomto dynamickém světě rychle a dravě vpřed (využívajíce možností, které se jim nabízejí a do jejichž účelného používání jsou zasvěceni a katapultováni svým rodinným zázemím a školní erudicí), zároveň znamená, že se vzdalují těm, co stojí na místě či se pomalu, se zastávkami a zpětnými oklikami mátožně pohybují k nejasným perspektivám. Před mladými jsou moderní společností konzumu rozprostírány lákavé požitky a materiální hodnoty, o které je možno (snad až nutno) usilovat. Jejich dosažení je však reálné pouze pro část populace, nikoliv však pro převážnou část lidí ze spodních pater sociálního žebříčku. Těm se předkládané možnosti, cíle a produkty často musí jevit jako fata morgana. Jsou totiž jakoby na dosah, ale stále se jich nelze zmocnit. Tento pocit je pro mladistvé (budoucí) delikventy frustrující. A jestliže navíc odvozují svou lidskou

---

²⁰ Chmelík, J.: *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*, 2. rozšířené vydání, MV ČR, Praha, 1998, s. 7

hodnotu pouze ze systému „mít“ a ne ze skrytějšího a lidsky hodnotnějšího „být“, pak (z jejich úhlu pohledu) jim nic jiného nezbyvá než se přičinit o „přerozdělení“ materiálních statků. K tomuto řešení je často vede také rodinná (asociální či kriminální) tradice, degradující etiketizační tlak „společensky aprobovaného“ sociálního okolí a vlastní pozitivní výchovou neregulované osobnostní vybavení. Kriminalita mladých lidí je však často nezralá, romantizující, často naplněná oděrem dobrodružství a neschopná odolat inspiraci okamžiku.²¹

Motivy ke spáchání trestné činnosti můžou být také – nedostatek odpovědnosti, neúcta k hodnotám a majetku druhých, nerespektování pravidel společnosti ani jejich autorit, touha po poznání něčeho nového mnohdy nebezpečného, snaha prosazení se mezi skupinou lidí, kde se dítě nejčastěji pohybuje, případně touha se stát vůdcem této skupiny.

Jednou z hlavních příčin je konzumní způsob života, kdy se děti snaží získat věci, které vidí v reklamách a jsou těmto jedincům podbízeny jako nepostradatelná součást jejich života, přesto že jsou finančně nedostupné. V důsledku toho je pro ně páčání trestné činnosti, jediným východiskem, jak takovéto věci dosáhnout.

6.2 Sociální příčiny

6.2.1 Vliv rodiny

Jak uvádí zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, jehož součástí je dřívější Zákon o rodině: „Rodiče mají rozhodující úlohu ve výchově dítěte. Rodiče mají být všestranně příkladem svým dětem, zejména pokud se jedná o způsob života a chování v rodině.“²² I rodina je jeden z faktorů mající vliv na vývoj dítěte. Svým selháním může rodina zapříčinit delikventní jednání dítěte.

V rodině se dítěti naskýtá první pohled na společenské jednání a vzor chování. Při získávání a vstřebávání těchto informací si jedinec vytváří svou vlastní osobnost. Největším vzorem v chování v raném věku dítěte jsou právě rodiče. Dítě napodobuje jejich chování a snaží se být jako oni. Pokud je ale dítě vystaveno negativnímu vzoru chování, tj. selžou-li rodiče ve svém chování, je zákonité, že dítě toto chování přijme jako jistou normu. Dochází-li v rodině k násilnému chování, páčání trestné činnosti, nebo pokud je dítě k takovéto činnosti využíváno, přijímá takové chování jako normální.

---

²¹Holas, J., Večerka, K.: Základní rysy delikvence mladistvých v ČR, čtvrtletník *Kriminalistika*, č. 3/2007.

²²ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, § 884

Dítě ovlivňuje také to, jaké postavení má rodina ve společnosti. Pokud se dítě nachází v rodině, která je vlivná či bohatá, ve společnosti preferovaná a zajišťuje např. předškolnímu nebo školskému zařízení, které jejich dítě navštěvuje, různé sponzorské dary nebo jiné výhody, pak zaměstnanci těchto zařízení většinou upřednostňují tyto děti před ostatními, přehlížejí jejich přestupky, netrestají je apod. Takové dítě pak přirozeně nabývá přesvědčení, že ve svém životě může zkusit prakticky vše, a toto chování se neshledává se žádnými následky.

Mladý člověk si má z rodinné výchovy odnášet do života především správný vztah a úctu k základním hodnotám a principům společnosti. Neplní-li rodinná výchova takovou funkci, jsou tím dány větší předpoklady pro vznik kriminogenního prostředí. Výskyt kriminality je vyšší u mládeže z rozvrácených rodin. Tak je tomu i u rodin, kde dítě postrádá citový vztah a zájem o jeho život, jeho problémy, i když po materiální stránce nestrádá. Za základní kriminogenní faktory v rodině proto můžeme označit tyto:

- rozvrácená rodina,
- závislost rodičů na alkoholu nebo jiných drogách,
- kriminalita členů rodiny,
- nepřiměřená výchova dítěte a mladistvého (přehnaná tvrdost nebo naopak shovívavost),
- lhostejnost rodičů k chování dítěte ve škole, k prospěchu, ke způsobu trávení volného času,
- pobyt dítěte v dětském domově,
- preferování podnikatelských a jiných aktivit a angažovanost rodičů v zaměstnání před výchovou dítěte.²³

6.2.2 Vliv školy a školního prostředí

Nedílnou součástí vlivu na vývoj dítěte je také škola a školní prostředí. Dochází ke změně rytmu života dítěte, dochází k jinému režimu života. Dítě musí pravidelně vstávat, dodržovat řád školy, vykonávat přípravu na nastávající den školy. Ve škole dítě ztrácí výlučné postavení, které mělo v rodině a je zde bráno jako jedno z mnoha. Vyžaduje se po něm, aby bylo ukázněné, pozorné, nenarušovalo chod vyučování a nerušilo ostatní. Zpočátku je vyučující největší autoritou ve školním prostředí. Postupem času, jak se dítě stále začleňuje do společnosti spolužáku, se samo stává autoritou, která je protiváhou spolužáků.

---

²³ Chmelík, J.: *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*, 2. rozšířené vydání, MV ČR, Praha 1998, s. 8-9

Děti si velmi záhy začínají ve třídě vytvářet svou vlastní „subkulturu“ vyznačující se zvláštním jazykem, zvyklostmi a rituály, na níž jsou učitelé v lepším případě více a v horším případě méně napojeni. Ve třídě vznikají i podskupiny zvláštních „sub-subkultur“, jež jsou k bližšímu kontaktu motivovány společnými zájmy, společnými činnostmi. Pravidelné a přirozené je dělení třídy na „subkultury“ dívek a chlapců. V některých případech mohou být tyto podskupiny zárodkem asociálních part, a to už u dětí na prvním stupni základní školy. Jejich vzniku napomáhá neangažovanost učitele, resp. jeho zřetelné preferování či zatracování některých dětí.²⁴

6.2.3 Vliv společnosti a vrstevníků

Jedním z dalších motivů je jistě touha vyrovnání se svým vrstevníkům, kteří jsou například z hmotně zajištěnějších rodin. Mají nejnovější mobilní telefony, nosí značkové oblečení apod. Způsobem, jak těchto věcí také dosáhnout a na takové věci si vydělat, je začít páchat trestnou činnost.

Pokud rodina nefunguje tak, jak by měla, poté je pro dítě z této rodiny vrstevnická parta určitě důležitější než pro dítě z funkční rodiny, kde je mu poskytována přiměřená podpora a jsou mu přiměřeně vytyčeny mantinely jeho chování. Začlenit se do vrstevnické party je velice obtížné pro každé dítě, snaží se projevit před ostatními jako osobnost, která dokáže obstát a plně se ztotožňuje s prioritami a hodnotami danými partou.

Dítě, které nemá oporu v rodině, je tímto poznamenáno. S určitostí se bude snažit daleko více, aby obstálo a bylo do party přijato, než dítě z funkční rodiny. Tyto děti z nefunkčních rodin se velice lehce dostávají do vlivu party, a pokud se jedná o partu delikventní mládeže, jsou velice rychle zneužity vůdcem party případně celou partou k jejich zapojení do páchaní protiprávních činů. V některých případech je dokonce jakousi podmínkou přijetí do party spáchání trestného činu. Dítě, které se chce do party začlenit za každou cenu, se tomuto jednání téměř vždy podrobí. Vznik delikventní party je podmíněn prostředím, ze kterého členové party vycházejí, a většinou se vytváří ze spolužáků ve škole. Méně již vznikají vrstevnické party v bydlišti dětí, a to zejména na městských bydlištích. Tímto dochází ke ztrátě sociální kontroly nad touto skupinou. Její členové přestanou navštěvovat školská zařízení a chovají se dle svého žebříčku hodnot. Většinu času pak tráví v hernách, na diskotékách, v různých klubech nebo v restauračních zařízeních. V okamžiku, kdy na tento způsob života nemají dostatek finančních prostředků, uchýlí se k páchaní trestné činnosti.

---

²⁴ Matoušek, O., Kroftová, A.: *Mládež a delikvence*, Portál, Praha 2003, s. 75

Nejprve začnou drobnými krádežemi, poté může dojít k organizovaným krádežím vloupáním do objektů a v neposlední řadě si mohou začít obstarávat prostředky na svůj způsob života loupežemi, tzn., že užijí násilí proti druhému člověku. Další možnou příčinou delikventního chování party může být nuda. Děti většinou nemají žádné koníčky, nechodí sportovat, nenavštěvují žádné kroužky nebo jiné mimoškolní aktivity. Pak dochází k tomu, že parta takových dětí se prostě nudí a pak vymýšlí, jak se zabavit. Nasnadě je prostě něco provést. Tyto děti vlastně považují za zábavu to, že někdo něco ničí, rozbíjí apod. Nemají žádný respekt vůči hodnotám, ani vůči dospělým, takže napomenutí takového chování se spíše setká se smíchem a pohrdáním nebo mnohdy i hůře – s nadávkami nebo dokonce fyzickým napadením. Silnější jedinci, případně vůdčí jedinec v partě, pak spáchají jakýkoliv trestný čin jenom proto, aby se předvedli před dalšími členy party a ukázali, jak jsou „dobří“, a že na ně jen tak někdo nemá.²⁵

6.2.4 Vliv médií

Další příčinou páchaní trestné činnosti páchané dětmi mladšími patnácti let, je televizní násilí. Tato příčina je jedním z problémů dnešní doby. V současné době je na denním pořádku setkávání se s násilnými obsahy v televizi. Nejedná se pouze o ukázky násilí medií, ale především o filmy a seriály, které jsou dětem snadno přístupné. Měli bychom se zamýšlet nad tím, zda je normální, že se dnes a denně v televizích vysílají kriminální pořady již od brzkého rána. V těchto pořadech je mnohdy poukazováno na to, že se pachatel trestné činnosti může vyhnout trestu, jsou zde ukazovány návody na to, jak určitou trestnou činnost spáchat. Proto je na místě uvažovat o tom, jestli je takovéto podněcování k páchaní trestné činnosti správné.

Pokud chceme televizi vnímat jako jeden ze socializačních faktorů, je nejprve nutné pochopit povahu socializačního procesu, který je sám o sobě předmětem mnoha vědeckých zkoumání. Z těchto zkoumání vyplynulo mnoho teorií vysvětlujících jeho podstatu, kdy v závěru se shodují, že hlavní roli sehrává postup napodobování určitého chování vzorů, které na jedince působí a dávají mu tak podnět pro vytváření vlastních norem chování.

K charakteristice vysvětlení násilného chování dítě lze užívat, dle Jiřího Vlastníka, tři teorií. Příkladem je teorie sociálního učení, která je založena na získávání nových forem chování. Jedná se zde o procesy zvnitřnění a ztotožnění. Tato teorie je založena na principu, že člověk napodobuje chování, které vidí u jiných, a toto chování začleňuje jako vhodnou

---

²⁵ VESELÁ, Z. *Mravní nemoci mládeže a jejich prevence*. Brno : Konvoj, 1998.

formu pro sebe sama. Toto napodobování druhých může probíhat jak formou vědomou, tak formou nevědomou.

Dalším socializačním procesem může být proces nápodoby konkrétního televizního kontextu. V této teorii je hlavní úlohou proces modelování složený z několika stádií, které shrnul M. L. Defleur:

1. Jeden ze členů publika pozoruje nebo čte o určité osobě, která je zapojena do určitého vzorce jednání v mediálním obsahu.
2. Ztotožnění pozorovatele s modelem, to znamená, že věří, že je stejný jako daná osoba nebo se touto osobou chce stát.
3. Pozorující si je vědom poznání, nebo i nevědomě dochází k závěru, že chování, které pozoruje, bude fungovat, to znamená, že může přinést výsledky, které budou žádoucí, pokud bude v určité situaci správně napodobované.
4. Jedinec si představí činnost určitého modelu, dojde-li ke konfrontaci s určitou podnětovou situací, jedinec používá jako reakci na tuto situaci napodobování chování.
5. Úlevu, odměnu nebo zadostiučinění může jednotlivci přinášet napodobení činnosti v důležité podnětové situaci, způsobuje to proto upevnění mezi podněty a modelovou odpovědí.
6. Pozitivní upevnění také zvyšuje pravděpodobnost, že dojde opakovaně k použití reprodukované činnosti, která je prostředkem reagování na stejné.²⁶

Schéma lze aplikovat na konkrétní situace. Na tomto příkladu můžeme vidět, jak média dokáží ovlivnit chování dětí. Ačkoli je tato kapitola orientována na příčiny kriminality dětí, je nutno poukázat na to, že média ovlivňují nejen chování jedince mladšího 15 let, ale také chování mladistvých a dospělých jedinců.

Konkrétní situace: *„Dítě se dívá na film o asijských bojových umění, obdivuje hlavního hrdinu, který dokáže silou přemoci všechny okolo, a chce být jako on. Zároveň po zhlédnutí dalších podobných agresivních filmů dospívá k názoru, že tato cesta představuje normální způsob řešení problémů. Ve škole se takové dítě setkává se svým vrstevníkem, který má jiný názor, hádá se s ním nebo se mu posmívá. Dítě na to reaguje agresí a fyzicky zarazí protesty. Ze strany spolužáků se mu za to dostane obdivu a zvýší to jeho pozici v kolektivu, popřípadě dítě pocítí uspokojení z tohoto jednání (objevuje v sobě již přítomné agresivní sklony).*

---

²⁶Defleur, M. L., Ballová Rokeachová, S. J.: *Teorie masové komunikace*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1996, s. 225.

Pravděpodobnost, že toto dítě bude agresivním způsobem řešit podobné situace i v budoucnosti, se zvyšuje.“

Třetí z těchto teorií lze chápat jako teorii nápodoby. Serge Tisseron, jakožto přední francouzský psychiatr a psychoanalytik, se dlouhodobě zabývá chováním modelu a jeho nápodobou v mediálním kontextu a vztahem mezi nimi. Rozlišuje v podstatě tři druhy nápodoby chování modelu²⁷:

- a) nápodobu osvojovací (vážnou),
- b) nápodobu imitační (nápodoba hrou),
- c) nápodobu traumatickou.

Ad a) Nápodoba osvojovací

Jedná se o druh nápodoby, kdy jedinec napodobuje chování modelu, který je mu blízký nebo kterému věří. Nápodobou si osvojuje určitá společenská pravidla, gesta a způsoby bytí.

Jako příklad této formy nápodoby autoři nejčastěji uvádějí nápodobu erotických scén pornografických filmů, které jedinec užívá při získávání prvních erotických zkušeností. Osvojovací nápodoba není formou, která se užívá pouze v dětském věku. Většina dospělých, podobně stejné procento jako u dětí a mladistvých, hledá řešení problémů a životních situací v televizním vysílání. Většina situačních komedií a dramatických programů je přitom dotazovanými vnímána jako skutečná, informativní a reálná.

Ad b) Nápodoba imitační neboli nápodoba hrou

Forma této nápodoby se nepovažuje za nikterak vážnou. Dítě v tomto případě chování nevnímá jako společensky běžně přijímanou normu. Jde spíše o napodobování za účelem osvojení si účinků určité situace na sebe samého, na tělo i své city. Dítě zkoumá, jaké tělesné a psychické stavy chování poskytuje.

Tato nápodoba obsahuje určité sociální aspekty, které dítěti či adolescentovi poskytují jakési začlenění nebo navázání vztahů s jeho vrstevníky, kteří jsou vystaveni stejnému mediálnímu působení.

---

²⁷Tisseron, S. *Enfant sous influence, Les écran, rendent-ils les jeux violents?* Armand Colin, éd. Glénat, Paris 2000.

Ad c) Nápodoba traumatická

V tomto případě nápodoby je potřeba poukázat na dvě odlišné formy zvnitřnění.

První formou zvnitřnění je introjekce, kdy psychický systém nemá problém se strávením obrazů, jimž je jedinec vystaven a pomocí nichž si vytváří evolutivní modely chování, které jsou schopné další přeměny a rostoucí diversifikace.

Druhou formou zvnitřnění je inkluze. Jedná se o proces, kdy psychický systém jedince není schopen vstřebání informací a jejich následné rozložení. Proto u jedince dochází k uzavření do sebe sama, přičemž vyvolanou situaci si není schopen psychicky osvojit. Inkluze má konverzační charakter, kdy dojde ke vstřebání zkušenosti, aniž by ji podle svého, jakkoli jedinec měnil.²⁸

Při poznávání příčin kriminality páchané dětmi mladšími patnácti let jsem dospěla k závěru, že problematika je zakotvena především v samotném základu, a to v rodině a prostředí, ve kterém se daný jedinec nachází. Pokud rodinné zázemí daného jedince nespĺňuje, byť základní prvky výchovy, jako co dítě smí či ne, nebo co je špatné a co nikoli, dochází k narušení vývoje dítěte. Pokud je dítě vystavováno každodennímu negativnímu vlivu rodičů nebo špatnému prostředí je jisté, že to zapříčiní i budoucí negativní chování dítěte. Někdy ale není příčinou špatná výchova dítěte. Rodiče například jedince učí tomu, co je dobré a co špatné, ale příčinou může být pozdější nezáměr ze strany rodičů. Takový nezáměr může v dítěti vyvolat pocit méněcennosti, a proto se snaží přilákat pozornost rodičů tím, že spáchá trestný čin. Důsledkem nepozornosti rodičů může být také častější sledování nevhodných televizních pořadů, internetových stránek či hraní počítačových her, které mají na vývoj dítěte negativní dopad. Jak jsem zmiňovala již výše, ve chvíli, kdy dochází k přílišnému sledování či hraní her, daný jedinec pak nedokáže rozeznat rozdíl mezi realitou a virtuálním životem.

Nepozornost ze strany rodičů může dále zapříčinit také to, do jakého prostředí se dítě začlení. Pokud dítěti není věnována pozornost, může požadovanou pozornost získat od někoho jiného, a to většinou v partě vrstevníků, která buďto spáchání nějakého trestného činu považuje za jakýsi přijímací rituál nebo si sám vybudovává a zakládá partu pácháním trestné činnosti.

---

²⁸VLASTNÍK, Jiří. *Televizní násilí a zákon: vliv televizního násilí na kriminalitu dětí a mládeže a jeho zákonná úprava*. V Olomouci: Votobia, 2005.

PRAKTICKÁ ČÁST

7 FENOMENOLOGIE KRIMINALITY DĚTÍ

Kriminalita dětí jako taková, má své specifické rysy a od běžné kriminality se liší především v tom, kým je páchána. Děti, jakožto nevyzrálí jedinci, se od dospělých liší právě tím, že nejsou tak fyzicky zdatné, nejsou sexuálně vyvinuté, nedokážou kontrolovat a usměrňovat své emoce, ale především nedokážou přesně a plánovitě provádět trestnou činnost. V dnešní moderní době jde především o to, že tito jedinci nedokážou rozlišit rozdíly mezi reálným a virtuálním světem. Mnohdy potřebují uspokojit své potřeby hned a potřebují dokazovat, že jsou svými pány a neznají autority.

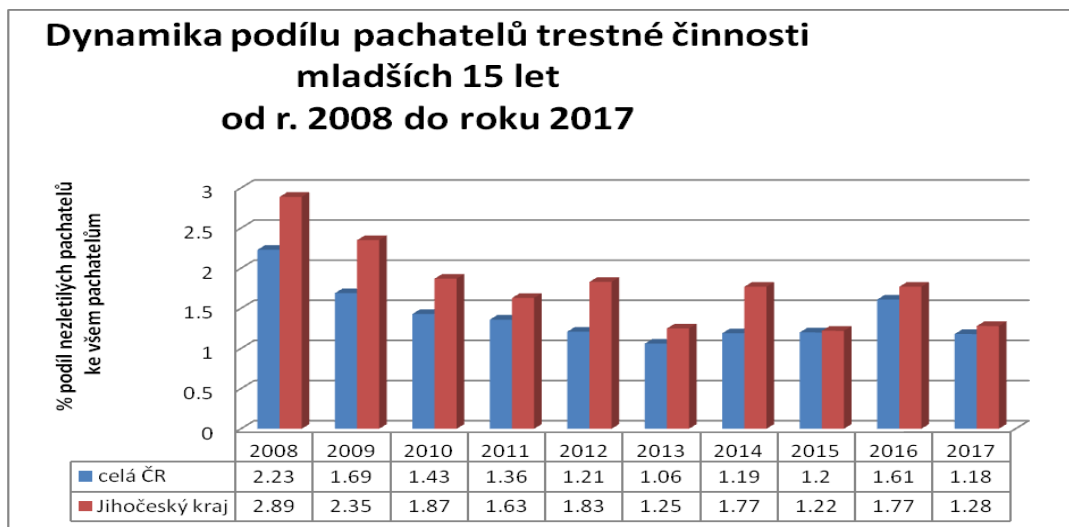
Na základě analýzy dat obsažených ve statistikách kriminality vedených Policií ČR byl zpracován vývoj podílu dětí do 15 let na celkové kriminalitě v Jihočeském kraji a totéž v celé České republice. Za účelem zjištění, zda jsou podíly větší či menší v Jihočeském kraji či v celé České republice, byly tyto podíly odečteny a vyšly jejich rozdíly. Tímto byla hledána odpověď na jeden z cílů práce a to: „Zjistit, zda fenomenologie kriminality dětí mladších 15 let v Jihočeském kraji je rozdílná od této kriminality na území celé České republiky“.

Tabulka č. 1: Vývoj kriminality, pachatelů, pachatelů mladších 15 let věku

Roky	Česká republika				Jihočeský kraj				Rozdíl v podílu
	Celkem TČ	Celkem pachatelů	Pachatelů do 15 let věku	Podíl pachatelů do 15 let k celkovému u počtu pachatelů	Celkem TČ	Celkem pachatelů	Pachatelů do 15 let věku	Podíl pachatelů do 15 let k celkovému počtu pachatelů	
2008	343 799	122 053	2 723	2,23 %	15 958	7 680	222	2,89 %	+0,66
2009	332 829	123 234	2 094	1,69 %	14 283	7 836	184	2,35 %	+0,66
2010	313 387	112 477	1 606	1,43 %	15 298	7 044	132	1,87 %	+0,44
2011	317 177	114 975	1 568	1,36 %	14 820	6 829	111	1,63 %	+0,27
2012	304 528	113 024	1 371	1,21 %	14 005	7 103	130	1,83 %	+0,62
2013	325 366	117 670	1 251	1,06 %	15 020	7 208	90	1,25 %	+0,19
2014	288 660	114 608	1 369	1,19 %	14 683	7 223	128	1,77 %	+0,58
2015	247 628	101 881	1 226	1,20 %	12 595	6 470	79	1,22 %	+0,02
2016	218 432	109 710	1 766	1,61 %	10 816	6 772	120	1,77 %	+0,16
2017	202 303	107 920	1 273	1,18 %	9 662	7 196	92	1,28 %	+0,1

Vlastní zpracování dat kriminality vedené Policií ČR

Graf č. 1: Dynamika podílu pachatelů trestné činnosti mladších 15 let od roku 2008 do roku 2017

Vlastní zpracování dat kriminality vedené Policií ČR

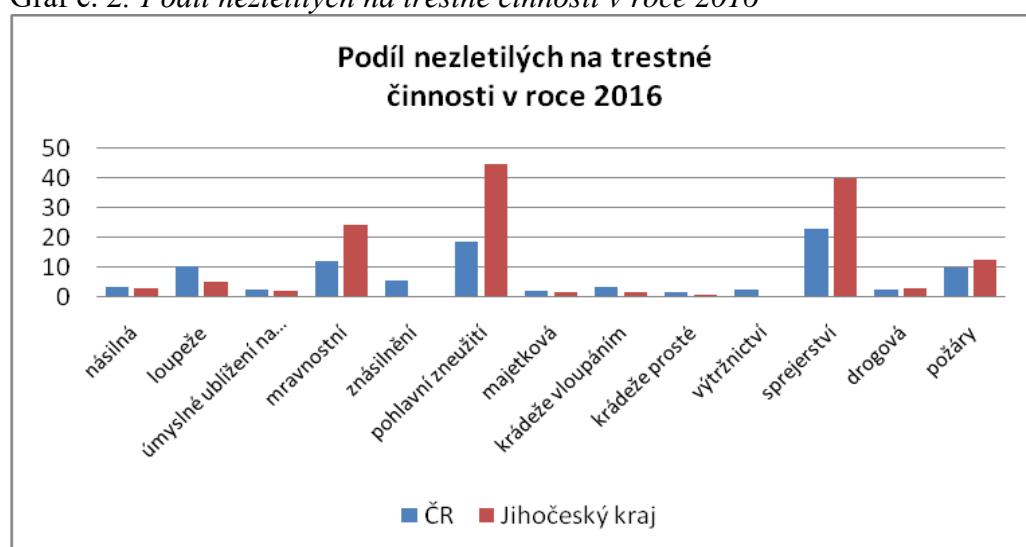
Z faktů uvedených v tabulce číslo jedna a grafu číslo jedna, který je vyvozen z této tabulky, jasně vyplývá, že vývoj podílu dětí na celkové kriminalitě v Jihočeském kraji se od vývoje podílu dětí mladších 15 let na celkové kriminalitě v celé České republice liší. Dle porovnání můžeme vidět, že podíl kriminality dětí mladších 15 let u celkové kriminality v Jihočeském kraji je ve všech sledovaných letech vyšší, než podíl dětí mladších 15 let v celé republice. Ačkoli nelze opomenout pokles podílů dětí na celkové kriminalitě, jsou tato zjištění znepokojující. Nelze zjistit přesné příčiny toho, proč jsou čísla v jižních Čechách vyšší. Z mých dosavadních průzkumů mám za to, že příčinou vyššího podílu dětí mladších 15 let v Jihočeském kraji může být i nedostatečné věnování se dětem. Bohužel dnešní mládež nemá vztah k volnočasovým aktivitám, proto stále více přibývá činů, které jsou páchané z „nudy“. Přihlédneme-li k městu České Budějovice, stále ubývá institucí, které nabízejí programy pro děti. Celkově se v tomto městě setkáváme s poklesem volnočasových kroužků, které dřív nejen město, ale i školy a soukromníci nabízeli. Může to být dále například tím, že policisté v Jihočeském kraji se kriminalitě dětí do 15 let více věnují, a proto se jim daří častěji zjistit pachatele z řad dětí.

Tabulka č. 2: Vybrané trestné činy – počet všech pachatelů, počet pachatelů mladších 15 let v roce 2016

Vybrané TČ v roce 2016	Česká republika				Jihočeský kraj				Rozdíl v podílu
	Celkem TČ	Celkem pachatelů	Pachatelů do 15 let věku	Podíl pachatelů do 15 let k celkové-mu počtu pachatelů	Celkem TČ	Celkem pachatelů	Pachatelů do 15 let věku	Podíl pachatelů do 15 let k celkovému počtu pachatelů	
Násilná kriminalita	14 249	11 571	385	3,33 %	1 029	883	25	2,83 %	-0,5 %
Loupeže	1 630	1 466	151	10,3 %	89	93	5	5,38 %	-4,92 %
Úmyslné ublížení na zdraví	5 050	4 684	118	2,51 %	386	382	9	2,36 %	-0,15 %
Mravnostní kriminalita	2 241	1 452	177	12,19 %	116	90	22	24,44 %	+12,25 %
Znásilnění	649	463	27	5,83 %	42	32	0	0 %	-5,83 %
Pohlavní zneužití	619	526	99	18,82 %	48	40	18	45 %	+26,18 %
Majetková kriminalita celkem	118 082	25 252	586	2,32 %	4650	1 471	25	1,7 %	-0,62 %
Krádeže vloupaním	28 220	5652	205	3,63 %	1 378	378	6	1,59 %	-2,04 %
Krádeže prosté	71 224	15 692	253	1,61 %	2 414	835	9	1,08 %	-0,53 %
Výtržnictví	2 818	2 992	73	2,44 %	163	187	1	0,53 %	-1,91 %
Sprejerství	4 541	804	185	23 %	185	40	16	40 %	+17 %
Nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů pro jiného (§ 283)	4 512	3287	80	2,43 %	169	172	5	2,91 %	+0,48 %
Požáry (§§ 228, 272, 273)	886	141	14	9,93 %	28	8	1	12,5 %	+2,57 %

Vlastní zpracování dat kriminality vedené Policií ČR

Graf č. 2: Podíl nezletilých na trestné činnosti v roce 2016

Vlastní zpracování dat kriminality vedené Policií ČR

Z tabulky číslo 2 a grafu číslo 2 můžeme vidět podíl dětí na vybraných trestných činech za rok 2016 v Jihočeském kraji a v celé České republice.

Největší podíl dětí na kriminalitě v Jihočeském kraji můžeme pozorovat především u trestného činu poškozování cizí věci – sprejerství. I podle řízeného rozhovoru s pracovnící Orgánu sociálně-právní ochrany dětí v Českých Budějovicích viz níže. Lze předpokládat, že si u toho činu mnoho z dětí ani neuvědomuje, že se jedná o trestný čin a jedná se mnohdy právě o trestný čin, který je páchaný z takzvané „nudy“. V Jihočeském kraji spáchalo celkem 40 osob tento trestný čin, z toho bylo 16 osob mladších patnácti let, což je 40 % z celkového počtu pachatelů. V celé republice to bylo 804 osob, z toho 185 dětí mladších patnácti let, to je 23% podíl dětí na této trestné činnosti. I toto srovnání poukazuje na rozšířenost této trestné činnosti páchané dětmi, která je ve srovnání s Českou republikou vyšší v Jihočeském kraji o 17 %.

Nejvíce je vidět rozdíl ve srovnání České republiky a Jihočeského kraje v trestné činnosti dětí mladších patnácti let u pohlavního zneužívání. Rozdíl v podílu mezi Jihočeským krajem a Českou republikou je alarmující. V Jihočeském kraji podíl k dospělému pachateli činí 45 %, za to v celé republice je to 18,82 %. V Jihočeském kraji je tento podíl vůči dospělému pachateli vyšší o 26,18 % v porovnání s celou republikou. Proč je takový rozdíl mezi Českou republikou a Jihočeským krajem není jasné. Při hledání příčiny, proč dochází k pohlavnímu zneužívání dětmi, jsem došla k závěru, že jsou tyto činy páchany především dětmi, které jsou samy pohlavně či jinak zneužívány nebo jsou obětmi šikany, a to jak v prostředí rodiny, tak i mezi svými vrstevníky. A tímto činem si dokazují, jakousi moc nad druhou osobou.

Z přehledu je vidět, že děti se nejvíce dopouštějí majetkové trestné činnosti, ale naštěstí se ukazuje, že tato trestná činnost má celorepublikově svůj dlouhodobý klesající trend. Jihočeský kraj v porovnání s celou Českou republikou je na tom podobně. Zde není rozdíl tak markantní. Jihočeský kraj je na tom o 0,62 % hůře. V roce 2016 tento trestný či spáchalo v Jihočeském kraji 25 dětí mladších patnácti let z 1471 pachatelů, což je v procentuálně 1,7 %.

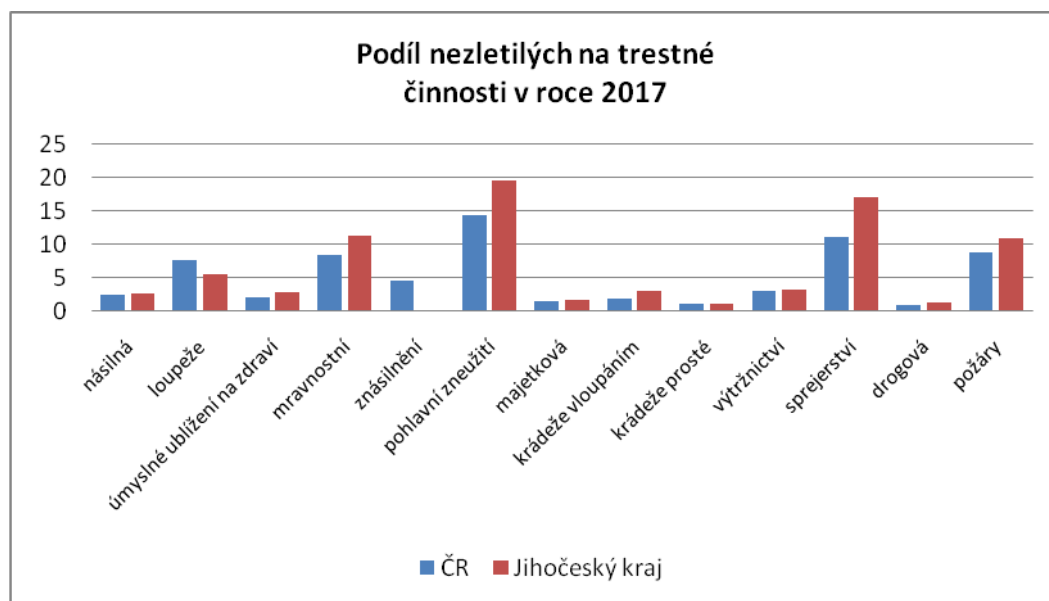
V tabulce je zaznamenána i násilná trestná činnost, která má kolísající trend. Mezi násilné trestné činy, kterých každý rok přibývá, se řadí celorepublikově loupeže. V Jihočeském kraji je podíl na loupežích spáchaných dětmi mladších patnácti let v roce 2016 v porovnání s celou Českou republikou nižší. Oproti České republice je podíl nezletilých dětí do patnácti let nižší o 4,92 %.

Tabulka č. 3: Vybrané trestné činy v roce 2017 – počet všech pachatelů, počet pachatelů mladších 15 let

Vybrané TČ v roce 2017	Česká republika				Jihočeský kraj				Rozdíl v podílu
	Celkem TČ	Celkem pachatelů	Pachatelů do 15 let věku	Podíl pachatelů do 15 let k celkovému počtu pachatelů	Celkem TČ	Celkem pachatelů	Pachatelů do 15 let věku	Podíl pachatelů do 15 let k celkovému počtu pachatelů	
Násilná kriminalita	13 672	11 201	273	2,44 %	924	810	22	2,72 %	+0,28 %
Loupeže	1 564	1 141	88	7,71 %	88	72	4	5,56 %	-2,15 %
Úmyslné ublížení na zdraví	4 767	4 075	88	2,16 %	297	272	8	2,94 %	+0,78 %
Mravnostní kriminalita	2 363	1 846	155	8,4 %	171	142	16	11,27 %	+2,87 %
Znásilnění	598	485	22	4,54 %	34	29	0	0 %	-4,54 %
Pohlavní zneužití	669	544	78	14,34 %	65	61	12	19,6 %	+5,33 %
Majetková kriminalita celkem	108 497	32 846	491	1,49 %	3 713	1 902	32	1,68 %	+0,19 %
Krádeže vloupáním	24 127	7 229	145	2 %	1 020	443	14	3,16 %	+1,16 %
Krádeže prosté	66 101	19 273	229	1,19 %	1 974	1 112	13	1,17 %	-0,02 %
Výtržnictví	2 680	2 311	73	3,16 %	178	152	5	3,29 %	+0,13 %
Sprejerství	4 421	1 031	115	11,15 %	180	64	11	17,19 %	+6,04 %
Nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů pro jiného (§ 283)	4 551	4 352	40	0,9 %	148	144	2	1,39 %	+0,49 %
Požáry (§§ 228, 272, 273)	782	157	14	8,9 %	22	9	1	11 %	-8,79 %

Vlastní zpracování dat kriminality vedené Policií ČR

Graf č. 3: Podíl nezletilých na trestné činnosti v roce 2017

Vlastní zpracování dat kriminality vedené Policií ČR

Tabulka a graf č. 3 zachycují statistické údaje některých vybraných trestných činů za roku 2017.

Z tabulky i grafu můžeme opět vyčíst podíl nezletilých dětí mladších patnácti let na páchání trestné činnosti v Jihočeském kraji a v celé České republice.

Můžeme se zde zaměřit i na srovnání s rokem 2016. U některých trestných činů je vidět zřetelný pokles podílu na páchání trestné činnosti nezletilými. Rozdíl je velice patrný ve srovnání Jihočeského kraje za roky 2016 a 2017 například u trestného činu pohlavního zneužití. V roce 2016 byl podíl na této trestné činnosti ze strany dětí mladších patnácti let 45 %, kdežto v roce 2017 je tento podíl 19,6 %, došlo ke snížení podílu o 25,4 %. Tento trend je v celé republice, kde podíl také poklesl z 18,82 % na 14,34 %. Je to pokles o 4,48 %. Tento podíl sice není tak vysoký jako v Jihočeském kraji, ale je potěšující.

Tento trend poklesu je patrný také u mravnostní kriminality jak v Jihočeském kraji, tak i v celé České republice. V České republice spáchalo mravnostní kriminalitu v roce 2016 celkem 1452 pachatelů, z toho 177 dětí do věku patnácti let, což činí jejich podíl na této trestné činnosti 12,9 %. V jižních Čechách to bylo 90 pachatelů z toho 22 nezletilých dětí, to je podíl 24,44 %. V roce 2017 je to za celou Českou republiku 1846 pachatelů, z toho 155 dětí, podíl je tedy 8,4 %. V Jihočeském kraji se tohoto trestného činu dopustilo 142 pachatelů, z toho 16 dětí, podíl je tedy 2,87 %. Tento podíl poklesl v průměru za rok 2017 o 15,12 %, v Jihočeském kraji a v celé České republice o 3,79 %.

Velký pokles jsem také zaznamenala u trestného činu sprejství, kde rozdíl v podílu dětí na tomto trestném činu činí oproti roku 2016 za Jihočeský kraj 22,81 % a v celé České republice je tento pokles o 11,85 %.

Nárůst se objevil u krádeží vloupáním v Jihočeském kraji, ale za celou Českou republiku poklesl. V Jihočeském kraji byl podíl nezletilých pachatelů mladších patnácti let na krádežích vloupáním v roce 2016 1,59 %, za rok 2017 je to 3,16 %. Rozdíl tedy je 1,57 %. V celé České republice to bylo v roce 2016 3,63 %, v roce 2017 to byla 2 %, tedy zde došlo k poklesu o 1,63 %.

Mírný nárůst je zaznamenán u trestného činu loupeže, v Jihočeském kraji jde o 0,18 %, za celou Českou republiku jde naopak o pokles tohoto podílu o 2,59 %.

Celkově po porovnání všech údajů můžu říci, že kriminalita dětí mladších patnácti let se oproti minulému roku snížila. Proč, ale došlo k tomuto potěšujícímu trendu, nemohu s určitostí říct, mohu si jen přát, aby k tomuto poklesu docházelo i v dalších letech.

8 ŘÍZENÉ ROZHOVORY

Řízené rozhovory s pracovníky magistrátu v Českých Budějovicích z oboru Orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Otázky byly pracovníkům předány jak v papírové, tak i v elektronické podobě, vzhledem k časovému vytížení mi pracovníci své odpovědi zaslali formou e-mailu, které přikládám jako přílohu.

1) S jakou trestnou činností u dětí se nejčastěji setkáváte?

Dotazovaný č. 1:

Majetková trestná činnost typu drobných krádeží v obchodě a poškozování cizí věci.

Dotazovaný č. 2:

U nezletilých, tedy dětí mladších 15 let, se setkávám nejčastěji s těmito činy jinak trestnými – poškozování cizí věci (sprejerství), ublížení na zdraví, krádež.

Dotazovaný č. 3:

Poškozování cizí věci – například sprejerství

Dotazovaný č. 4:

Krádeže, výtržnictví.

S přihlédnutím k údajům uvedeným v tabulkách viz výše a k odpovědím, které uvedli pracovníci, je vidět shoda, která ukazuje na nejvíce páchané činy dětmi mladšími 15 let. Z odpovědí je vidět, že jde hlavně o poškozování cizí věci (sprejerství), ale i o krádeže.

2) Je trestná činnost dětí páchána jednotlivci nebo je častěji ve skupině?

Dotazovaný č. 1:

Jedná se většinou o čin jinak trestný spáchaný formou spolupachatelství

Dotazovaný č. 2:

V mém obvodu mám větší zkušenost s dětmi, které páchají trestnou činnost ve skupině, tedy formou spolupachatelství.

Dotazovaný č. 3:

Spíše ve skupině, min. dva nezletilí – typické pro sprejerství

Dotazovaný č. 4:

Ve skupině.

Ze všech čtyř odpovědí jasně vyplývá, že k páchání trestné činnosti dětmi dochází především ve skupinách. I z těchto odpovědí lze usuzovat, že se mnoho jedinců nechá ovlivnit vlivem „party“ a špatným příkladem jejich chování.

3) Setkáváte se s tím, že se pachatelé mladší 15 let k trestné činnosti vracejí opakovaně?

Dotazovaný č. 1:

Ze spisů, které mám v evidenci konkrétně já, by se dalo vysledovat, že většina mladistvých, kteří se dopustili trestného činu, již spáchala nějaký čin jinak trestný v době před 15 rokem věku.

U dětí mladších 15 let není neobvyklé (stává se), že se dopustí i dalšího činu jinak trestného.

Dotazovaný č. 2:

Ano.

Dotazovaný č. 3:

V praxi jsem se setkala s tím, že u činu jinak trestného (např. poškození cizí věci) se jednalo o „prvopachatele“, které se k trestné činnosti již nenavrátili.

Nicméně si nemyslím, že toto se dá objektivně vyhodnotit, vždy zejména záleží na osobnosti pachatele a jeho rodinném zázemí.

Dotazovaný č. 4:

Vracejí se opakovaně.

Z uvedených odpovědí lze usuzovat, že v případě páchaní trestné činnosti dětmi mladšími 15 let, dochází k recidivě.

4) Myslíte, že pachatelé jsou vůbec schopni rozeznat špatnost svého chování a jeho důsledky?

Dotazovaný č. 1:

Určitě. Mám za to, že již dítě v prvním stupni ZŠ si je vědomo toho, co se smí a co se nesmí a co je to trestný čin.

Co se týká důsledků, tak si myslím, že děti obecně informovány moc nejsou. Z mé zkušenosti vyplývá, že děti neví, že půjdou k soudu – na PČR jim obvykle řeknou, že věc se vzhledem k věku odkládá. Na OSPOD jim pak vysvětlujeme, jak to bude a co bude, jak to probíhá u soudu a jaká opatření by mohla následovat.

Dotazovaný č. 2:

Ano.

Dotazovaný č. 3:

Spousta pachatelů protiprávní činnosti je „překvapena“, že taková „kravina“, které se dopustili je klasifikována jako trestný čin a musí se řešit před soudem pro mládež.

Samotné jednání před soudem pro mládež hodnotím spíše jako „formalitu“, apelovala bych na více výchovný model jednání, tzn. pokud se jedná o dítě, které vyrůstá v rodině, kde je páchána protiprávní činnost, tak si nemyslím, že jednání před soudem pro mládež jej „dostatečně vystraší“.

Důsledky v podobě napomenutí, napomenutí s výstrahou či dohledu probačního úředníka jsou pro pachatele protiprávní činnosti „pouze“ orientační, nemají pro ně příliš velkou váhu.

Dotazovaný č. 4:

Špatnost chování jsou schopní rozeznat, ovšem důsledky mnohdy nikoli.

V případě uvědomování si špatnosti a svých činů souhlasím s dotazovaným č. 1. Děti by měly být už od útlého věku vychovávány v tom, co je a není dobré. Proto si spíš myslím, že v těchto případech záleží spíše na tom, jaké ponese za své chování následky, proto aby již nedocházelo k případné recidivě.

5) Pocházejí pachatelé (děti) z rozvrácených rodin, sociálně slabších rodin nebo se jedná o děti ze všech sociálních vrstev?

Dotazovaný č. 1:

Jsou zastoupeny všechny sociální vrstvy. Větší podíl bych ale asi viděla v rozvedených rodinách.

Dotazovaný č. 2:

Mám zkušenost, že se jedná o děti ze všech sociálních vrstev.

Dotazovaný č. 3:

Vyšší procento pachatelů protiprávní činnosti pochází ze sociálně slabších rodin či z rodin, kde chybí potřebná autorita (zejména pozitivní mužský vzor)

Setkáváme se i s klienty, jejichž rodiče žijí spolu, chodí pravidelně do práce, jejich dosažené vzdělání je vyšší než základní a jejich potomek i tak dospěje k tomu, že spáchá čin jinak trestný.

Dotazovaný č. 4:

Jedná se o děti ze všech sociálních vrstev.

Z odpovědí vyplývá, že sociální rozdíl není důvodem páchaní trestné činnosti. Trestnou činnost páchají jak děti z rozvrácených rodin, tak děti z plně funkčních rodin. Jak děti méně finančně zajištěné, tak i děti z rodin, kde peníze nehrají žádnou roli.

6) Z jakých příčin si myslíte, že se trestná činnost u dětí vůbec vyskytuje. Jde například o vliv prostředí, ve kterém jednatel žije, nebo může jít i o dědičné faktory?

Dotazovaný č. 1:

Asi bych jako zásadní viděla vliv prostředí a rodinné prostředí vůbec – pokud jsou rodiče (buď rozvedení) stabilní a nastavení proti páchaní trestné činnosti, tak je určitě recidiva nižší.

Dotazovaný č. 2:

Myslím si, že nejčastější příčinou trestné činnosti u dětí mladších 15 let je nuda.

V současné době se setkávám čím dál tím častěji se skutečností, že děti nemají žádné koníčky, žádnou pravidelnou mimoškolní činnost. Samozřejmě i prostředí, ve kterém děti žijí, může mít velký vliv na páchaní trestné činnosti. Dědičné faktory také nelze vyloučit.

Dotazovaný č. 3:

Převážně vlivy prostředí, ať už se jedná o rodinné zázemí (kdo nekrade, okrádá svoji rodinu) či se jedná o vliv party (hecování se).

Dědičné faktory možná v případě kleptomanie, ale nikdy jsem se nesečkala s klientem kleptomanem.

Dotazovaný č. 4:

Jedinci jsou ve většině ovlivněni partou.

Byť je každá z odpovědí autentická, v mnoha se shodují, jsou zde vidět shodující se vlivy, které ovlivňují především vývoj osobnosti jedince. Tj. například rodina, sociální prostředí aj. Můžeme, ale říci že určitý vliv na páchaní trestné činnosti má i nuda a hlavně takzvané „hecování“ se ve skupině dětí – partě.

7) V čem vidíte hlavní příčinu páchaní trestné činnosti u dětí?

Dotazovaný č. 1:

Nedomyšlení důsledků, touha po dobrodružství (sprejerství), nedojde jim to naopak jsou děti, které kradou programově a cíleně (prostě to zkusí a často je nechytí).

Dotazovaný č. 2:

Myslím si, že nejčastější příčinou trestné činnosti u dětí mladších 15 let je nuda.

Dotazovaný č. 3:

Rizikové prostředí dítěte – nepodnětné rodinné prostředí, riziková parta, zahálčivý způsob života, touha na sebe upozornit.

Důsledek závislosti na OPL – nutno sehnat peníze.

Dotazovaný č. 4:

Ve vlivu sociálního prostředí, ve kterém se dítě pohybuje.

Tyto odpovědi se v mnohém shodují, proto zde musím odkázat na kapitolu číslo 6 mé práce, která se příčinami blíže zabývá.

8) Mělo by vliv na snížení trestných činů u dětí, snížení věku trestní odpovědnosti?

Dotazovaný č. 1:

Ne.

Dotazovaný č. 2:

Myslím si, že ne.

Dotazovaný č. 3:

Nemyslím si, protože snížení věkové hranice, dle mého názoru přímo nesouvisí s motivací pachatelů protiprávní činnosti tuto činnost nepáchat, mnohem větší vliv dle mého názoru má zpřísnění trestů (důsledků) pro pachatele protiprávní činnosti.

Dotazovaný č. 4:

To nedokážu jednoznačně říci.

Ačkoli se odpovědi pracovníků shodují, můj názor je rozdílný, sice vím, že snížení nesouvisí s motivací trestnou činnost nepáchat, ale myslím si, že snížením trestní odpovědnosti by alespoň trochu ovlivnilo chápání následků, které přicházejí po spáchání trestného činu. Mohlo by se tímto předejít následnému vrácení se k páčání trestné činnosti. Proto je snížení trestní odpovědnosti jedno z mnou navrhovaných opatření, jak snížit kriminalitu páchanou dětmi mladšími 15 let. Toto opatření už se osvědčilo v několika státech Evropy (například v Německu je věková hranice trestní odpovědnosti 14 let, ve Velké Británii a Wales je trestní odpovědnost dokonce již od 10let, Skotsku 12let).

9) Analýzou dat kriminality jsem zjistila, že podíl mladých pachatelů do 15 let věku je za posledních 10 let větší v Jihočeském kraji než v celé republice. Podle posledních statistických dat Policie ČR za rok 2017 je podíl mladých pachatelů do 15 let věku v jižních Čechách oproti celé ČR výrazně vyšší u těchto trestných činů jako je sprejerství o +6,04 %, pohlavního zneužití o +5,33 %, mravnostní kriminality o +2,87 % a výrazně nižší u požárů o -8,79 %, znásilnění o -4,54 %, loupeží o -2,15 %. Nevíte, jaké jsou toho příčiny?

Dotazovaný č. 1:

Nevím.

Dotazovaný č. 2:

Myslím si, že u sprejerství (tedy poškození cizí věci) je možnou příčinou zvýšení v Jihočeském kraji určitý módní trend mezi nezletilými dětmi. Tuto trestnou činnost páchají ve formě spolupachatelství (ve skupině) a tím si dokazují, že někam „patří“. U snížení požárů vnímám jako možnou příčinu neatraktivitu této trestné činnosti u nezletilých dětí. U zvýšení

pohlavního zneužití a snížení znásilnění vnímám jako možnou příčinu místy nedostatečnou a místy právě dostatečnou informovanost dětí v rámci této problematiky. U mravnostní kriminality se setkávám nejčastěji s její počítačovou formou – např. šíření pornografie pomocí sociálních sítí. Tuto mravnostní kriminalitu u dětí mladších 15 let vnímám v současné době jako velmi alarmující. Dovolím si tvrdit, že se s touto trestnou činností setkávám v poslední době nejčastěji. Myslím si, že možnou příčinou zvýšení této kriminality je skutečnost, že nezletilí velmi často nedomýšlejí následky svého jednání, když na sociálních sítích např. sdílejí polonahé fotografie svých přátel a známých. Jako možnou příčinu snížení loupeží u dětí mladších 15 let pozoruji ten faktor, že děti pojem „loupež“ neboli „el paso“ velmi dobře znají a vědí, že je to již jeden z „větších“ trestných činů např. oproti „pouhé“ krádeži.

Dotazovaný č. 3:

Nárůst sprejerství – módní trend, subkultura, způsob, jak vyjádřit sebe samého.

Nárůst Pohlavní zneužití – trend započetí sexuálního života před dovršením patnáctého roku života.

Snížení požárů – spíše individuální záležitost.

Snížení počtu loupeží – v praxi se s nimi setkávám spíše u dětí starších 15 let.

Dotazovaný č. 4:

To nedokážu jednoznačně říci.

Vlivy, které ovlivňují stav momentální kriminality, nejsou tak jasné. Proto ani nelze říct, proč se kriminalita v Jihočeském kraji liší od kriminality v celé České republice. Vliv na kriminalitu dětí můžou mít například i sdělovací prostředky, snadnější přístup k informacím, ale i vidina snadného výděлку. U mnoha dětí kriminalita bude určitě způsobena i zvědavostí. Proto nelze z určitostí říci, jaké jsou hlavní vlivy a příčina kriminality u dětí mladších patnácti let. Je alarmující, že vůbec kriminalita dětí sama osobě existuje a musí se řešit.

10) Napadá Vás, jaká opatření by byla vhodná přijmout ke snížení kriminality dětí mladších 15 let, a to třeba i z pohledu Vaší profese?

Dotazovaný č. 1:

Větší prevence na ZŠ (cílená prevence na podchycení sociálně patologických jevů ve třídách a práce odborníka se třídou, pokud tam nějaké náznaky jsou – jednorázová přednáška asi moc nevyřeší).

Dostatek informací o tom, co se bude dít, když dítě mladší 15 let spáchá trestný čin.

Dostatek volnočasových aktivit a zajištění trávení volného času.

Dotazovaný č. 2:

Myslím si, že by bylo vhodné, aby orgány, které na nezletilé mohou preventivně zapůsobit (PČR, městská policie, odd. SPOD, místní organizace pracující s mládeží) ještě více vzájemně spolupracovali, předávali si potřebné informace a pravidelně diskutovali o místní trestné činnosti nezletilých (dětí mladších 15 let) a mladistvých (dětí starších 15 let).

Dotazovaný č. 3:

Více volnočasových aktivit pro děti a mládež.

Zpřísnění jednání soudu pro mládež, aby byl prokázán výchovný aspekt dané věci.

Aktivity pro „rizikovou mládež“ třeba i v součinnosti s PČR (ideálně s pozitivním mužským vzorem).

Dobře se osvědčil program „právo zážitkem“, (ICOS, Český Krumlov, o.p.s.).

Dotazovaný č. 4:

Větší kontrola trávení volného času ze strany rodičů.

Zajištění a účast při vhodných volnočasových aktivitách.

Jeden z cílů práce bylo navrhnutí případných opatření, které by mohly ovlivnit vývoj kriminality dětí mladších 15 let. Jedno z případných opatření by podle mě mělo být zvýšení kontroly volnočasových aktivit, zvýšení počtu kroužků, které dětem nabízejí vhodné využití

volného času. Určitě by byl přínosem větší zájem rodičů o trávení více času se svými dětmi a společné rodinné aktivit, které by přispěly nejen k rozvoji vztahu dětí a rodičů, ale i vytvoření jiných hodnot v člověku samotném.

9 ZÁVĚR

Bakalářská práce se v teoretické části zabývá hlubším poznáním problematiky kriminality dětí mladších 15 let. Na teoretickou část bakalářské práce navazuje praktická část, která se skládá z fenomenologie kriminality dětí mladších 15 let a dále z řízených rozhovorů s pracovníky z magistrátu města České Budějovice z odboru Orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo hlubší poznání problematiky příčin kriminality páchané dětmi mladšími 15 let na území České republiky a její právní úpravy. Tohoto cíle jsem se pokusila dosáhnout podrobným průzkumem dostupné literatury, analýzou dat a řízenými rozhovory. Získané informace jsem zpracovala a vyhodnotila. Z výsledků obsahové analýzy knihy *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži* od autora Chmelíka, vyplývá, že příčiny kriminality dětí mladších patnácti let jsou zakotvené především ve vlivu rodiny a prostředí, kde se daný jedinec nachází. Jsem stejného názoru jako autor Chmelík. Uvažujeme-li nad samotnými příčinami vzniku těchto negativních okolností, můžeme počátky patologického chování přičítat rovněž negativním výchovným vlivům v rodině, následně i ve školním prostředí. Vlivem školního prostředí a vlivem vrstevníků se zabývá především literatura od autorky Veselé v její knize *Mravní nemoci mládeže a jejich prevence*. V knize poukazuje také na mravní hodnoty mládeže v dnešní společnosti a na morální výchovu. V dnešní uspěchané době rodiče své dítě nechávají vyrůstat volně a zde vzniká jeden z mnoha problémů ovlivňující vývoj vychovávaného jedince. Jak vyplývá z řízených rozhovorů, k páchání trestné činnosti dětmi dochází především kvůli „nudě“ nebo kvůli začlenění se do špatné skupiny vrstevníků. Jednou z dalších příčin může být nedostatečná kontrola trávení volného času ze strany rodičů. Bohužel se setkáváme s poklesem aktivit, které by byly věnovány dětem. A právě i tyto úpadky volnočasových aktivit by mohly být jednou z dalších příčin vzniku tohoto druhu kriminality. Pokud hovoříme o dětech mladších 15 let, je na místě se zamýšlet nad otázkou, zda na chování takovýchto jedinců nemá vliv například i snadno přístupné televizní násilí. Této problematice a jejím užším rozborem se zabývá kniha *Televizní násilí a zákon* od autora Vlastníka. Nad touto literaturou jsem strávila mnoho času, protože mne donutila uvažovat nad tím, jak málo stačí k tomu, aby se člověk nechal ovlivnit médii. Vlivem médií se zabývá také kniha *Teorie masové komunikace* autorů Defleuera a Rokeachové. Pokud mluvíme o vlivu médií, je nutné si uvědomit, že vliv médií neovlivňuje

jen děti mladší 15 let, ale také dospělé jedince. Předpokladem k ovlivňování vzniku těchto příčin se u dětí mladších 15 let stává především budování kladného postoje k žádoucím hodnotám. Příčiny páchaní trestné činnosti jako takové lze u dětí a mladistvých těžko přesně stanovit. Takřka vždy se jedná o nevyzrálé jedince s narušenou osobností, kteří ani sami nevědí, proč trestnou činnost páchají. Natož, aby si uvědomovali negativa svého chování nebo přemýšleli nad dopadem a následky svých činů.

Vedlejším cílem bakalářské práce bylo zjistit, zda fenomenologie kriminality dětí mladších 15 let v Jihočeském kraji je rozdílná od té na území celé České republiky a v případě zjištěných rozdílů se pokusit zjistit proč. Ze statistik tvořených Policií České republiky a ze statistik, které mi byly poskytnuty Statistickým úřadem, jasně vyplývá, že kriminalita dětí klesá. Dále ze statistik vyplývá, že podíl kriminality dětí mladších 15 let v Jihočeském kraji je vyšší než v celé České republice. Co je právě příčinou této skutečnosti, to se mi bohužel nepodařilo zjistit.

Dalším vedlejším cílem práce bylo navrhnout případná opatření, která by ovlivnila snížení kriminality dětí mladších patnácti let. Jedním z mnou navrhovaných opatření by bylo snížení trestní odpovědnosti, a to ačkoli jsem si vědoma, že snížení by neovlivnilo motivaci ke spáchání trestného činu, ale mohlo by ovlivnit uvědomění si následků za čin, který daný jedinec spáchal. Dalším opatřením je zvýšení kontroly volnočasových aktivit dítěte ze strany rodičů. Zvýšení nabídky kroužků a aktivit pro děti ze strany škol a města. Tím by se zvýšila také kontrola volnočasových aktivit nejen ze strany rodičů, ale například i ze strany školy či města.

Během výzkumného šetření byla získána další klíčová data, nejen pro bakalářskou práci, ale také pro mne samotnou. V rámci rozhovoru byly navíc získány informace jako například, že na území Jihočeského kraje, především v Českých Budějovicích, nedochází k rozdílům v páchaní trestné činnosti dětmi mladšími 15 let v závislosti na příslušnosti k etnické skupině. Další připomínka jednoho z pracovníků magistrátu města České Budějovice z oboru Orgánu sociálně-právní ochrany dětí byla při zamyšlení se nad konkrétním opatřením udělovaným dětem mladším 15 let. Konkrétně se jednalo o dohled probačního úředníka, při kterém pracovník uváděl, že dítě je potrestáno jen v případě, že to samo dovolí. Pokud jedinec s probačním pracovníkem spolupracuje, pracovník podá návrh na zrušení tohoto opatření, ale v případě, že jedinec či jeho zákonní zástupci nespolupracují, je návrh na zrušení opatření probačním pracovníkem také podán, protože je opatření naprosto

neefektivní. V tomto případě nelze ani zákonným zástupcům ani jedinci udělit žádné sankce za nespolupráci. Při tomto rozhovoru jsem si uvědomila, zda by případné snížení kriminality nezapříčinilo i to, kdyby došlo ke změnám v samotném systému zákona. Zda by opatřením, které bude uloženo dítěti mladšímu 15 let, nemělo zasáhnout i jeho zákonné zástupce ve smyslu případných sankcí za nespolupráci s orgány činnými v daném řízení. Protože by měly být děti trestány za své činy především rodiči, aby si vůbec uvědomovaly, co je a co není špatné, aby ke spáchání trestného činu nedošlo vůbec. Jsem přesvědčena, že větší zájem rodičů o své děti, méně násilnických pořadů a zneprístupnění nevhodných internetových stránek či nevhodných her by mohlo zapříčinit snížení kriminality u dětí mladších 15 let, a to nejen v České republice.

S přihlédnutím k cílům bakalářské práce si myslím, že došlo k jejich splnění.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

LITERÁRNÍ ZDROJE:

1. DEFLEUR, M. L., Ballová Rokeachová, S. J.: *Teorie masové komunikace*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 1996. 363 s. ISBN 80-7184-099-8.
2. HOLAS, J., Večerka, K.: Základní rysy delikvence mladistvých v ČR, čtvrtletník *Kriminalistika*, č. 3/2007
3. CHMELÍK, J.: *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*, 2. rozšířené vydání, MV ČR, Praha, 1998. 122s. ISBN 80-7178-739-6.
4. JELÍNEK, Jiří a Dita MELICHAROVÁ. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: s poznámkami a judikaturou: (zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů) : podle právního stavu k 1. 9. 2004*. Praha: Linde, 2004. 144 s. ISBN 80-7201-493-5.
5. JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou*. Praha: Leges, 2009. Glosátor.
6. KUČHTA, J., Válková, H. a kol., *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. 636 s. ISBN 80-7400-429-2.
7. MATOUŠEK, O., Kroftová, A.: *Mládež a delikvence*, Portál, Praha 2003. 344 s. ISBN 80-7178-771-X.
8. NOVOTNÝ, Oto. *Kriminologie*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004. 451 s. ISBN 80-7357-377-5.
9. TISSERON, S. *Enfant sous influence, Les écran, rendent-ils les jeux violents?* Armand Colin, éd. Glénat, Paris 2000.
10. VLASTNÍK, Jiří. *Televizní násilí a zákon: vliv televizního násilí na kriminalitu dětí a mládeže a jeho zákonná úprava*. V Olomouci: Votobia, 2005. 248s. ISBN 80-7220-245-6.
11. ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda: A. Čeněk, 2002, 231s. ISBN 80-86473-08-2.

LEGISLATIVNÍ ZDROJE:

1. ČESKO. Zákon 40/2009 Sb. trestní zákoník. In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2009.
2. Zákon č. 218/2003 Sb., *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2004. Beckova edice, Komentované zákony. ISBN 80-7179-829-0.
3. Zákon č. 89/2012 Sb., *aktuální úplné znění od 28. února 2017*. Praha: Verlag Dashöfer, 2017. ISBN 978-80-87963-37-1.

INTERNETOVÉ ZDROJE:

1. Statistické přehledy – Policie České republiky. Úvodní strana – Policie České republiky [online]. Copyright © 2018 Policie ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 23.03.2018]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/policie-cr-web-informacni-servis-statistiky-statisticke-prehledy.aspx>
2. Výchovný ústav Velké Meziříčí: VUVM[online]. Dostupné z: <http://www.vuvm.cz/slovnice-pojmu/ochranna-vychova>
3. Zkola. Document Moved [online]. Copyright © 2003 [cit. 23.03.2018]. Dostupné z: <https://www.zkola.cz/Stranky/zkola.aspx>

PŘÍLOHY

Dobrý den,

Jmenuji se Veronika Škopková a jsem studentkou Vysoké školy evropských a regionálních studií, z.ú. v Českých Budějovicích.

Pracuji na bakalářské práci na téma „**KRIMINALITA DĚTÍ MLADŠÍCH 15 LET**“, chtěla bych Vás touto cestou poprosit o pomoc a požádat Vás o zodpovězení přiložených otázek. Vaše odpovědi mi velice s mou prací pomohou.

Vím, že Váš čas je jistě vzácný, a proto si toho velice vážím
a předem Vám mnohokrát děkuji

Veronika Škopková

Vyplněné si osobně vyzvednu, nebo je můžete zaslat na e-mail: veluskasko@seznam.cz

Tel. číslo: 721 007 388

Řízený rozhovor č. 1

1) S jakou trestnou činností u dětí se nejčastěji setkáváte?

majetková trestná činnost typu drobných krádeží v obchodě a poškozování cizí věci

2) Je trestná činnost dětí páchána jednotlivci nebo je častěji ve skupině?

jedná se většinou o čin jinak trestný spáchaný formou spolupachatelství

3) Setkáváte se s tím, že se pachatelé mladší 15 let k trestné činnosti vracejí opakovaně?

- ze spisů, které mám v evidenci konkrétně já, by se dalo vysledovat, že většina mladistvých, kteří se dopustili trestného činu, již spáchala nějaký čin jinak trestný v době před 15 rokem věku
- u dětí mladších 15ti let není neobvyklé (stává se), že se dopustí i dalšího činu jinak trestného

4) Myslíte, že pachatelé jsou vůbec schopni rozeznat špatnost svého chování a jeho důsledky?

Určitě. Mám za to, že již dítě v prvním stupni ZŠ si je vědomo toho, co se smí a co se nesmí a co je to trestný čin.

Co se týká důsledků, tak si myslím, že děti obecně informovány moc nejsou. Z mé zkušenosti vyplývá, že děti neví, že půjdou k soudu - na PČR jim obvykle řeknou, že věc se vzhledem k věku odkládá. Na OSPOD jim pak vysvětlujeme, jak to bude a co bude, jak to probíhá u soudu a jaká opatření by mohla následovat.

5) Pocházejí pachatelé (děti) z rozvrácených rodin, sociálně slabších rodin nebo se jedná o děti ze všech sociálních vrstev?

Jsou zastoupeny všechny sociální vrstvy. Větší podíl bych ale asi viděla v rozvedených rodinách.

- 6) Z jakých příčin si myslíte, že se trestná činnost u dětí vůbec vyskytuje. Jde například o vliv prostředí, ve kterém jednotlivci žije, nebo může jít i o dědičné faktory?

??

Asi bych jako zásadní viděla vliv prostředí a rodinné prostředí vůbec – pokud jsou rodiče (buť rozvedení) stabilní a nastaveni proti páchání trestné činnosti, tak je určitě recidiva nižší

- 7) V čem vidíte hlavní příčinu páchání trestné činnosti u dětí?

?? nedomyšlení důsledků, touha po dobrodružství (sprejerství), nedojde jim to naopak jsou děti, které kradou programově a cíleně (prostě to zkusí a často je nechytí..)

- 8) Mělo by vliv na snížení trestných činů u dětí, snížení věku trestní odpovědnosti?

ne

- 9) Analýzou dat kriminality jsem zjistila, že podíl mladých pachatelů do 15 let věku je za posledních 10 let větší v Jihočeském kraji než v celé republice. Podle posledních statistických dat Policie ČR za rok 2017 je podíl mladých pachatelů do 15 let věku v jižních Čechách oproti celé ČR výrazně vyšší u těchto trestných činů jako je sprejerství o +6,04%, pohlavního zneužití o +5,33%, mravnostní kriminality o +2,87% a výrazně nižší u požárů o -8,79%, znásilnění o -4,54%, loupeží o -2,15%. Nevíte, jaké jsou toho příčiny?

nevím

- 10) Napadá Vás, jaká opatření by byla vhodná přijmout ke snížení kriminality dětí mladších 15 let a to třeba i z pohledu Vaší profese?

- větší prevence na ZŠ (cílená prevence na podchycení sociálně patologických jevů ve třídách a práce odborníka se třídou, pokud tam nějaká náznaky jsou – jednorázová přednáška asi moc nevyřeší..)
- dostatek informací o tom, co se bude dít, když dítě mladší 15ti let spáchá trestný čin
- dostatek volnočasových aktivit a zajištění trávení volného času

Řízený rozhovor č. 2

- 1) S jakou trestnou činností u dětí se nejčastěji setkáváte?
U nezletilých, tedy dětí mladších 15 let, se setkávám nejčastěji s těmito činy jinak trestnými – poškození cizí věci (sprejerství), ublížení na zdraví, krádež.
- 2) Je trestná činnost dětí páchána jednotlivci nebo je častěji ve skupině?
V mém obvodu mám větší zkušenost s dětmi, kteří páchají trestnou činnost ve skupině, tedy formou spolupachatelství.
- 3) Setkáváte se s tím, že se pachatelé mladší 15 let k trestné činnosti vracují opakovaně?
Ano.
- 4) Myslíte, že pachatelé jsou vůbec schopni rozeznat špatnost svého chování a jeho důsledky?
Ano.
- 5) Pocházejí pachatelé (dětí) z rozvrácených rodin, sociálně slabších rodin nebo se jedná o děti ze všech sociálních vrstev?
Mám zkušenost, že se jedná o děti ze všech sociálních vrstev.
- 6) Z jakých příčin si myslíte, že se trestná činnost u dětí vůbec vyskytuje. Jde například o vliv prostředí, ve kterém jednatel žije, nebo může jít i o dědičné faktory?
Myslím si, že nejčastější příčinou trestné činnosti u dětí mladších 15 let je nuda. V současné době se setkávám čím dál tím častěji se skutečností, že děti nemají žádné koníčky, žádnou pravidelnou mimoškolní činnost. Samozřejmě i prostředí, ve kterém děti žijí, může mít velký vliv na páchání trestné činnosti. Dědičné faktory také nelze vyloučit.
- 7) V čem vidíte hlavní příčinu páchání trestné činnosti u dětí?
Myslím si, že nejčastější příčinou trestné činnosti u dětí mladších 15 let je nuda.
- 8) Mělo by vliv na snížení trestných činů u dětí, snížení věku trestní odpovědnosti?
Myslím si, že ne.
- 9) Analýzou dat kriminality jsem zjistila, že podíl mladých pachatelů do 15 let věku je za posledních 10 let větší v Jihočeském kraji než v celé republice. Podle posledních statistických dat Policie ČR za rok 2017 je podíl mladých pachatelů do 15 let věku v jižních Čechách oproti celé ČR výrazně vyšší u těchto trestných činů jako je sprejerství o +6,04%, pohlavního zneužití o +5,33%, mravnostní kriminality o +2,87% a výrazně nižší u požárů o -8,79%, znásilnění o -4,54%, loupeží o -2,15%. Nevíte, jaké jsou toho příčiny?

Myslím si, že u sprejerství (tedy poškození cizí věci) je možnou příčinou zvýšení v Jihočeském kraji určitý módní trend mezi nezletilými dětmi. Tuto trestnou činnost páchají ve formě spolupachatelství (ve skupině) a tím si dokazují, že někam „patří“. U snížení požárů vnímám jako možnou příčinu neatraktivitu této trestné činnosti u nezletilých dětí. U zvýšení pohlavního zneužití a snížení znásilnění vnímám jako možnou příčinu místy nedostatečnou a místy právě dostatečnou informovanost dětí v rámci této problematiky. U mravnostní kriminality se setkávám nejčastěji s její počítačovou formou – např. šíření pornografie pomocí sociálních sítí. Tuto mravnostní kriminalitu u dětí mladších 15 let vnímám v současné době jako velmi alarmující. Dovolím si tvrdit, že se s touto trestnou činností setkávám v poslední době nejčastěji. Myslím si, že možnou příčinou zvýšení této kriminality je skutečnost, že nezletilí velmi často nedomýšlejí následky svého jednání, když na sociálních sítích např. sdílejí polonahé fotografie svých přátel a známých. Jako možnou příčinu snížení loupeží u dětí mladších 15 let pozoruji ten faktor, že děti pojem „loupež“ neboli „el paso“ velmi dobře znají a vědí, že je to již jeden z „větších“ trestných činů např. oproti „pouhé“ krádeži.

10) Napadá Vás, jaká opatření by byla vhodná přijmout ke snížení kriminality dětí mladších 15 let a to třeba i z pohledu Vaší profese?

Myslím si, že by bylo vhodné, aby orgány, které na nezletilé mohou preventivně zapůsobit (PČR, městská policie, odd. SPOD, místní organizace pracující s mládeží) ještě více vzájemně spolupracovali, předávali si potřebné informace a pravidelně diskutovali o místní trestné činnosti nezletilých (dětí mladších 15 let) a mladistvých (dětí starších 15 let).

Řízený rozhovor č. 3

1) S jakou trestnou činností u dětí se nejčastěji setkáváte?

- Poškození cizí věci – například sprejerství

2) Je trestná činnost dětí páchána jednotlivci nebo je častěji ve skupině?

- Spíše ve skupině, min. dva nezletilí – typické pro sprejerství

3) Setkáváte se s tím, že se pachatelé mladší 15 let k trestné činnosti vrací opakovaně?

- v praxi jsem se setkala s tím, že u činu jinak trestného (např. poškození cizí věci) se jednalo o „prvopachatele“, které se k trestné činnosti již nenavrátili
- nicméně si nemyslím, že toto se dá objektivně vyhodnotit, **vždy zejména záleží na osobnosti pachatele a jeho rodinném zázemí**

4) Myslíte, že pachatelé jsou vůbec schopni rozeznat špatnost svého chování a jeho důsledky?

- Spousta pachatelů protiprávní činnosti je „překvapena“, že taková „kravina“, které se dopustili je klasifikována jako trestný čin a musí se řešit před soudem pro mládež
- Samotné jednání před soudem pro mládež hodnotím spíše jako „formalitu“, apelovala bych na více výchovný model jednání, tzn. pokud se jedná o dítě, které je vyrůstá v rodině, kde je páchána protiprávní činnost, tak si nemyslím, že jednání před soudem pro mládež jej „dostatečně vystraší“
- Důsledky v podobě napomenutí, napomenutí s výstrahou či dohledu probačního úředníka jsou pro pachatele protiprávní činnosti „pouze“ orientační, nemají pro ně příliš velkou váhu

5) Pocházejí pachatelé (dětí) z rozvrácených rodin, sociálně slabších rodin nebo se jedná o děti ze všech sociálních vrstev?

- Vyšší procento pachatelů protiprávní činnosti pochází ze sociálně slabších rodin či z rodin, kde chybí potřebná autorita (zejména pozitivní mužský vzor)
  - Setkáváme se i s klienty, jejichž rodiče žijí spolu, chodí pravidelně do práce, jejich dosažené vzdělání je vyšší než základní
- 6) Z jakých příčin si myslíte, že se trestná činnost u dětí vůbec vyskytuje. Jde například o vliv prostředí, ve kterém jednotlivec žije, nebo může jít i o dědičné faktory?
- Převážně vlivy prostředí, ať už se jedná o rodinné zázemí (kdo nekrade, okrádá svoji rodinu) či se jedná o vliv party (hecování se)
  - Dědičné faktory možná v případě kleptomanie, ale nikdy jsem se nesetkala s klientem kleptomanem
- 7) V čem vidíte hlavní příčinu páchání trestné činnosti u dětí?
- Rizikové prostředí dítěte – nepodnětné rodinné prostředí, riziková parta, zahálčivý způsob života, touha na sebe upozornit
  - Důsledek závislosti na OPL – nutno sehnat peníze
- 8) Mělo by vliv na snížení trestných činů u dětí, snížení věku trestní odpovědnosti?
- Nemyslím si, protože snížení věkové hranice, dle mého názoru přímo nesouvisí s motivací pachatelů protiprávní činnosti tuto činnost nepáchat, mnohem větší vliv dle mého názoru má zpřísnění trestů (důsledků) pro pachatele protiprávní činnosti
- 9) Analýzou dat kriminality jsem zjistila, že podíl mladých pachatelů do 15 let věku je za posledních 10 let větší v Jihočeském kraji než v celé republice. Podle posledních statistických dat Policie ČR za rok 2017 je podíl mladých pachatelů do 15 let věku v jižních Čechách oproti celé ČR výrazně vyšší u těchto trestných činů jako je sprejerství o +6,04%, pohlavního zneužití o +5,33%, mravnostní kriminality o +2,87% a výrazně nižší u požárů o -8,79%, znásilnění o -4,54%, loupeží o -2,15%. Nevíte, jaké jsou toho příčiny?
- Nárůst sprejerství – módní trend, subkultura, způsob jak vyjádřit sebe samého

- Nárůst Pohlavní zneužití – trend započetí sexuálního života před dovršením patnáctého roku života
- Snížení požárů – spíše individuální záležitost
- Snížení počtu loupeží – v praxi se s nimi setkávám spíše u dětí starších 15ti let

10) Napadá Vás, jaká opatření by byla vhodná přijmout ke snížení kriminality dětí mladších 15 let a to třeba i z pohledu Vaší profese?

- Více volnočasových aktivit pro děti a mládež
- Zpřísnění jednání soudu pro mládež, aby byl prokázán výchovný aspekt dané věci
- Aktivity pro „rizikovou mládež“ třeba i v součinnosti s PČR (ideálně s pozitivním mužským vzorem)
- Dobře se osvědčil program „právo zážitkem“ (ICOS, Český Krumlov, o.p.s.)

Řízený rozhovor č. 4

1) S jakou trestnou činností u dětí se nejčastěji setkáváte?

- krádeže, výtržnictví

2) Je trestná činnost dětí páchána jednotlivci nebo je častěji ve skupině?

- ve skupině

3) Setkáváte se s tím, že se pachatelé mladší 15 let k trestné činnosti vracejí opakovaně?

- ano, vracejí se opakovaně

4) Myslíte, že pachatelé jsou vůbec schopni rozeznat špatnost svého chování a jeho důsledky?

- špatnost chování jsou schopní rozeznat, ovšem důsledky mnohdy nikoli

5) Pocházejí pachatelé (dětí) z rozvrácených rodin, sociálně slabších rodin nebo se jedná o děti ze všech sociálních vrstev?

- jedná se o děti ze všech sociálních vrstev

6) Z jakých příčin si myslíte, že se trestná činnost u dětí vůbec vyskytuje. Jde například o vliv prostředí, ve kterém jednatel žije, nebo může jít i o dědičné faktory?

- jedinci bývají ve většině ovlivněni partou

7) V čem vidíte hlavní příčinu páchání trestné činnosti u dětí?

- ve vlivu sociálního prostředí, ve kterém se dítě pohybuje

8) Mělo by vliv na snížení trestných činů u dětí, snížení věku trestní odpovědnosti?

- to nedokážu jednoznačně říci

- 9) Analýzou dat kriminality jsem zjistila, že podíl mladých pachatelů do 15 let věku je za posledních 10 let větší v Jihočeském kraji než v celé republice. Podle posledních statistických dat Policie ČR za rok 2017 je podíl mladých pachatelů do 15 let věku v jižních Čechách oproti celé ČR výrazně vyšší u těchto trestných činů jako je sprejství o +6,04%, pohlavního zneužití o +5,33%, mravnostní kriminality o +2,87% a výrazně nižší u požárů o -8,79%, znásilnění o -4,54%, loupeží o -2,15%. Nevíte, jaké jsou toho příčiny?
- to nedokážu jednoznačně říci

- 10) Napadá Vás, jaká opatření by byla vhodná přijmout ke snížení kriminality dětí mladších 15 let a to třeba i z pohledu Vaší profese?
- větší kontrola trávení volného času ze strany rodičů
  - zajištění a účast při vhodných volnočasových aktivitách